

OSLO TINGRETT

DOM OG KJENNELSE

Avsagt: 04.02.2022 i Oslo tingrett,

Saknr.: 21-019935TVI-TOSL/05

Dommer: Tingrettsdommer Ingebjørg Tønnessen

Saken gjelder: Gyldigheten av vedtak om avslag på søknad om advokatbevilling

Serkan Bulut

mot

Staten v/Tilsynsrådet for advokatvirksomhet Advokat Stein-Erik Jahr Dahl

DOM OG KJENNELSE

Saken gjelder gyldigheten av avslag på søknad om advokatbevilling.

Sakens bakgrunn

Saksøker Serkan Bulut fikk advokatbevilling i 2013. I 2017 ble bevillingen tilbakekalt. Lovligheten av tilbakekallet har vært prøvd av domstolene i flere instanser. I Oslo tingretts dom av 26. oktober 2018 er bakgrunnen for tilbakekallet grundig beskrevet. For sammenhengens skyld inntas hele beskrivelsen her (på sidene 2-13):

Saksøker, Serkan Bulut, fikk advokatbevilling 28. juni 2013. Som alle som får bevilling, mottok Bulut et brev med blant annet følgende informasjon fra Tilsynsrådet for Advokatvirksomhet («Tilsynsrådet»):

Tilsynsrådet forutsetter at man som advokat setter seg godt inn i gjeldende regler for advokatvirksomhet og innretter seg i samsvar med disse. Vi viser her spesielt til:

- Domstoloven av 13.08.1915, kap. 11 og 13 om rettshjelpvirksomhet og advokater
- Advokatforskriften av 20.12.1996
- Hvitvaskingsloven av 6.3.2009

Bulut meldte firmaendring fra Lund & Co til Follegg og Co Advokatfirma AS med virkning fra og med 1. september 2014. I begge disse firmaene hadde Bulut fått fritak fra regnskaps- og revisjonsplikten etter søknad til Tilsynsrådet.

I brev av 30. april 2016 til Tilsynsrådet informerte Bulut om oppstart i Advokatfirmaet Suleiman & Co AS («Suleiman») fra 1. mai 2016. Av brevet følger det blant annet at han er klar over at han har regnskaps- og revisjonsplikt «ift min advokatvirksomhet»:

Undertegnede, Serkan Bulut, inngir herved melding om oppstart av advokatvirksomhet med virkning fra 1. mai 2016. Advokatvirksomheten startes som fast ansatt advokat i Advokatfirmaet Suleiman & Co AS, orgnr. 915.138.039 MVA, Dronningens gate 13- 0152 Oslo, tlf: 21390454, mob: 97151331, faks: 21390455.

Ansettelsesforholdet som fast ansatt advokat startet 1. mai 2016.

Undertegnede overtar videre prinsipalansvaret for følgende advokatfullmektiger, som i dag er fullmektiger under ansvarlig advokat Erlend Ringnes Efskind i Advokatfirmaet Suleiman & Co AS:

- 1) Musharraf Ashraf
- 2) Ali Reza Afshar
- 3) Marigona Jahaj

I perioden 1. mai 2015 til 1. mai 2016 har advokat Erlend Ringnes Efskind drevet advokatvirksomhet, samt hatt prinsipalansvaret for ovennevnte fullmektiger. Undertegnede overtar prinsipalansvaret fra og med 1. mai 2016.

Erklæring om sikkerhetstillelse vil bli mottatt av Tilsynsrådet innen få dager, da ansvarsforsikring er bestilt for undertegnede den 29. april 2016. Det bes om å få tilsendt faktura for bidrag til Tilsynsrådet pr epost til post@scolaw.no.

Jeg er videre klar over at jeg har regnskaps- og revisjonsplikt ift min advokatvirksomhet.

Det bes om at undertegnede mottar bekreftelse på at oppstart av advokatvirksomhet er registrert.

Arbeidskontrakten med Suleiman ble inngått 30. mars 2016. I arbeidskontrakten er det avtalt provisjonslønn med 50 % provisjon på innbetalt salær. Forutsetningen for provisjonslønnen er at Bulut har prinsipalansvar for opptil fem advokatfullmektiger til enhver tid.

Ettersom organiseringen av advokatfirmaet Suleiman har betydning for saksøkers advokatbevilling, og årsaken til at denne er tilbakekalt, beskrives dette nedenfor:

Advokatfirmaet Suleiman ble opprettet 28. mars 2015 ved at advokatfirmaet overtok virksomheten til Nazir Advokatfirma (organisert som et enkeltmannsforetak). Nazir advokatfirma var på dette tidspunktet under Tilsynsrådets forvaltning etter at det ble tatt ut tiltale mot tidligere eier av selskapet, Mohammad Shazad Chaudry Nazir, i Lime-saken, og Nazirs advokatbevilling ble suspendert. Forvalteroppdraget, utført av Audun Lillestølen i Lynx Advokatfirma DA, ble avsluttet samtidig med opphøret av Nazir Advokatfirma. Siden stiftelsen av Suleiman, har selskapet vært eid og styrt av fire personer som ikke har advokatbevilling, herunder Nazir, hans ektefelle Saima Zubair (daglig leder), Nazirs svigerfar Muhammad Zubair og Asim Ahmad (administrerende partner).

På tidspunktet for stiftelsen av Suleiman var Anna Juliusdottir den eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokaten i selskapet. Juliusdottir sluttet etter kort tid, og Erlend Efskind overtok da dette ansvaret alene. Da Efskind sluttet 1. mai 2016, ble Bulut ansatt, og meldt inn med regnskaps- og revisjonsansvar til Tilsynsrådet. På dette tidspunktet var det i tillegg to andre advokater i selskapet med bevilling (Robina Hussain og Mehvish Taj Haider), men disse hadde søkt om og fått fritak fra regnskaps- og revisjonsplikten. I september 2016 startet Hans Haavind som advokat, og også han fikk fritak på tilsvarende måte som Hussain og Taj Haider. Dette betyr at Bulut var den eneste av advokatene i selskapet med regnskaps- og revisjonsansvar i den perioden han arbeidet der.

For ordens skyld nevnes at Erlend Efskind stod registrert med regnskaps- og revisjonsansvar hos Tilsynsrådet en periode etter at han sluttet hos Suleiman, fordi han ikke hadde meldt fra at han sluttet i selskapet. Efskind fikk for øvrig tilbakekalt sin advokatbevilling i vedtak av 24. august 2016 som følge av at han til tross for flere

pålegg, ikke hadde innsendt komplett egenerklæring med revisoruttalelse og vedlegg for regnskapsåret 2015, jf. domstoloven § 230 nr. 3.

Tilsynsrådet hadde hatt organiseringen av Suleiman «under lupen» en periode. Blant annet hadde forvalter Audun Lillestølen informert Tilsynsrådet om at det var «betydelige utfordringer når det gjaldt de ansattes kontroll med den daglige advokatvirksomheten i selskapet», som blant annet skyldtes at « Eierandelene i selskapet ikke [var] hos selskapets advokater/advokatfullmektiger», som er det vanlige. I tillegg hadde det kommet merknader fra Fylkesmannen fra Oslo og Akershus om uregelmessigheter knyttet til selskapets håndtering av ordningen med fri rettshjelp.

Styret i Tilsynsrådet besluttet 22. juni 2016 å avholde uanmeldt bokettersyn/uanmeldt tilsynsbesøk hos Suleiman. Det uanmeldte tilsynsbesøket ble gjennomført 14. november 2016 av revisjonsfirmaet Ernst & Young og Tilsynsrådet. Selskapet v/ Serkan Bulut ble varslet i brev av samme dato, som ble overlevert saksøker ved ankomst. Det ble gjennomført et avtalt oppfølgingsbesøk 20. desember 2016.

Den endelige bokettersynsrapporten fra Ernst & Young kom 4. mai 2017, og dekker perioden 1. januar 2015 til 31. oktober 2016. Suleiman hadde fått mulighet til å kommentere utkastet til rapport før den endelige rapporten kom. Merknadene ble innsendt i brev av 3. mai 2017, som var undertegnet av samtlige advokater i firmaet.

I rapporten er det påvist flere avvik i organiseringen av virksomheten, i føring av regnskap og håndtering av klientmidler mv. Retten vil vise til følgende utdrag i rapporten som har betydning for vedtaket om tilbakekall av saksøkers bevilling:

Under punkt 3 om regnskapsføring:

På tidspunktet for gjennomføring av bokettersynet innehar ikke regnskaps- og revisjonspliktig advokat noen form for lederstilling. Vi har heller ikke mottatt noe dokumentasjon under gjennomføringen av bokettersynet som tyder på at regnskaps- og revisjonspliktig advokat har noen form for særskilt myndighet til å føre kontroll med virksomheten. Forholdet er videre bekreftet ved forespørsel til selskapet i første besøk hvor regnskaps- og revisjonspliktig advokat Serkan Bulut opplyser at han ikke har noen form for kontroll over virksomheten da dette er Asims oppgave og at han ikke har hatt noen betydelig kontakt med daglig leder da dette er Asims ansvar. Serkan Bulut spesifiserer at han ikke har kontroll over økonomiske spørsmål da dette også er Asims oppgave og han selv har kun vært ansatt i seks måneder. Selskapet har oppgitt motsigende opplysninger. Serkan Bulut har opplyst at daglig leder Saima Zubair har vært i permisjon i hele perioden han har vært i ansettelsesforhold med selskapet, mens eierne ved Asim Ahmad og Saima Zubair opplyser at permisjonen har startet i august 2016 med planlagt varighet til desember 2016. Vi har mottatt en signert bekreftelse på permisjonen etter det første besøket.

[...]

Det foreligger en oppdragsavtale vedrørende juridiske tjenester mellom Leif Martin Freyer Juridisk Rådgivning og Advokatfirmaet Suleiman & Co AS. Det foreligger dokumentasjon på at oppdragstaker, heretter Leif Martin Freyer, har inngått flere rettshjelpsoppdrag på vegne av Advokatfirmaet Suleiman & Co AS og at han har fakturert sine tjenester fra selskapet. Dette har han ikke hatt anledning til ettersom han ifølge Tilsynsrådets register har drevet sin virksomhet fra et annet foretak, inntil Advokatbevillingsnemden 15. desember 2016 nedla forbud mot at han utøvde rettshjelp, jmf. domstollovens§ 218 annet ledd nr. 1, jmf. domstollovens§ 219 tredje ledd.

Avtalen spesifiserer at Leif Martin Freyer «kan - i perioder - sitte i kontorfellesskap med oppdragsgiver. Det kan samtidig fremgå av Oppdragstaker brevark at han gjør det». Avtalen spesifiserer i punkt 2.5 at Leif Martin Freyer skal være tilgjengelig i selskapets lokaler i minst 33 timer per uke, fordelt på dager minimum syv timer i tre dager og minimum 6 timer i to dager. Avtalen spesifiserer videre at juridisk arbeid tildelt fra selskapet skal faktureres fra Leif Martin Freyer, men betales til selskapet. Leif Martin Freyers vederlag for utført arbeid er 35% av alle innbetalinger i løpet av en kalendermåned, dog minimum NOK 25 000 eks. mva.

Serkan Bulut sitt lønnsgrunnlag er 50% provisjon på innbetalt salær knyttet til arbeid utført av advokaten. Da det ikke er noen minimumsutbetaling nevnt i kontrakt er følgelig advokaten i henhold til kontrakten ikke økonomisk uavhengig, ref. advokatforskriften kap. 12 punkt 2.1. Som eneste regnskap- og revisjonspliktig advokat i selskapet vil det være en naturlig arbeidsoppgave å føre regnskap og kontrollere overholdelsen av regler for behandling av klientmidler for hele virksomheten. Lønnsavtalen, sammen med informasjon gitt av Serkan Bulut om sin oppgaver i form av kontroll med virksomheten, indikerer at advokaten ikke har ansett dette som sin oppgave.

Under punkt 4 om klientmidler:

Ved gjennomgang av prosessen rundt klientmidler spesifiserte Robina Hussein at advokatene fokuserer på seg selv og deres inntjening og derved ivaretar sin plikt til uavhengighet for eierne og deres interesser. Videre spesifiserer hun at de som ikke er advokater ikke har mulighet til å overstyre advokatene i faglige spørsmål da det er den enkelte advokat som er ansvarlig advokat i sakene. Dette er direkte i strid med opplysninger gitt i søknad om fritak [fra regnskaps- og rapporteringsplikten].

Selskapet har avstemt klientmidler i nettbank mot regnskapskonto for klientmidler og avstemmingsfunksjon for regnskapskonto for klientmidler i regnskapsprogrammet. Følgelig er ikke klientmidler avstemt mot klientansvar, bekreftet ved det andre besøket i sammen med Carla Barata og Asim Ahmad. Selskapet har følgelig ikke utført avstemminger av klientmidler mot klientansvar i henhold til advokatforskriftens § 3-6. Serkan Bulut, Carla Barata og Asim Ahmad bekreftet at det er Carla Barata og Asim Ahmad som utfører avstemmingene. Advokatene selv er ikke nevneverdig med i avstemmingsprosessen, men opplyser at de har oversikt over egne saker. Ved forespørsel om eventuelle kontrollhandlinger regnskap- og revisjonspliktig

advokat hadde ble vi opplyst under det andre besøket om at han ikke hadde noen kontrollhandlinger for å sikre riktig behandling av klientmidler og klientansvar, jf 3. kapittel i rapporten. Vi har ikke mottatt dokumentasjon som tilsier at regnskaps- og revisjonspliktig advokat har gjennomført kontroll med avstemmingene.

I punkt 6 i bokettersynsrapporten er det inntatt flere punkter som «anbefales utredet», samt forhold som «må utbedres». Under «Anbefalinger» følger det blant annet at regnskaps- og revisjonspliktig advokat får en ledende rolle i selskapet, gjerne styreleder, «som anbefalt av selskapets revisor i nummerert brev nr. 1». Det nummererte brevet det vises til ble inngitt 8. januar 2016 av selskapets tidligere revisor, Svein Brataas i BDT Viken, til Suleiman ved styrets leder Salma Zubair, altså før Bulut startet der som advokat. Essensen i brevet er at organiseringen i Suleiman ikke er «uproblematisk», ettersom den som har formell styringsrett over advokatvirksomheten ikke er advokat. Det anbefales at advokat Erlend Efskind meldes inn i styret. Brataas frasa seg revisoroppdraget for Suleiman, og Erik Christoffersen i Echås Revisjon AS overtok som revisor 22. mars 2017.

Under forhold som «må utbedres» fremkommer blant annet at de «advokatene som er fritatt for regnskaps- og revisjonsplikt må melde fra til Tilsynsrådet at de håndterer klientmidler og følgelig er pliktige for regnskap og revisjon», samt at «selskapet avstemmer klientmidler i henhold til advokatforskriften § 3-6».

På bakgrunn av funnene i bokettersynsrapporten ble saksøker og selskapet i brev av 27. september 2017 varslet om at styret i Tilsynsrådet ville behandle saken. Saksøker fikk mulighet til å fremsette sine kommentarer til styrets behandling av bokettersynsrapporten, og disse ble innsendt 4. oktober 2017 (undertegnet av samtlige advokater).

Det ble avholdt styremøte i Tilsynsrådet 19. oktober 2017. I brev av 2. november 2017 til Serkan Bulut meddeles at Tilsynsrådet har foreslått for nemnden, som har vedtakskompetanse, at saksøkers advokatbevilling tilbakekalles i medhold av domstolloven § 230 første ledd nr. 1, og at de tre øvrige advokatene i selskapet får en advarsel. Følgende begrunnelse gis for forslaget om å tilbakekalle Buluts advokatbevilling:

Under punktet «Generelt»:

Det fremstår som påfallende at selskapets ledelse konsekvent har begrenset ansvaret ved bl. a. kun å ha én regnskaps- og revisjonspliktig advokat over flere år. Hver gang den ansvarlige advokat har sluttet eller fått tilbakekalt sin bevilling, har vedkommende bare blitt erstattet av en ny. Det vises til at selskapet, siden opprettelsen og frem til Tilsynsrådet ble involvert, kun hadde engasjert en ansvarlig advokat for hele virksomheten, og at dette har skjedd tre ganger, hvorav en, Erlend Efskind, allerede har mistet sin advokatbevilling som følge av at selskapet ikke oppfylte sine forpliktelser. Styret viser også til den erklæring som selskapet v/ administrerende partner Asim Ahmad selv har gitt vedørende opphøret av Erlend Efskinds ansettelse. Det fremgår her at *"bakgrunnen for ansettelsen var et midlertidig behov for en advokat i en begrenset periode"*. For styret fremstår ordningen som svært lite tillitvekkende.

Advokat Serkan Bulut ble registrert som praktiserende advokat i selskapet med virkning fra 1.5.2016. Han var på dette tidspunkt den eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokat i selskapet. Arbeidskontrakten som selskapet inngikk med Bulut den 10.3.2016, synes imidlertid å ha meget dårlige vilkår for arbeidstaker, tatt i betraktning det ansvaret Bulut faktisk påtok seg. Sammenliknet med de øvrige advokatenes arbeidskontrakter var Bulut for eksempel ikke sikret noen fast lønn, den var utelukkende provisjonsbasert. Samtidig forpliktet han seg til å ha opptil fem advokatfullmektiger autorisert under seg til enhver tid. Dersom han nektet dette, risikerte han ifølge kontrakten å få redusert lønn.

Etter styrets vurdering har selskapet latt hensynet til profitt gå på bekostning av de krav til advokatens uavhengighet og forsvarlig oppfølging av advokatens fullmektiger. Det vises her til Regler for god advokatskikk pkt. 2.1 om uavhengighet og pkt. 5.7 om forholdet mellom advokat og advokat fullmektig.

Under punktet «Kontroll med virksomheten»:

Det fremgår klart av Ernst og Young AS' bokettersynsrapport at advokat Bulut ikke har hatt noen kontroll med advokatvirksomheten, utover eventuelt sin egen portefølje. Det til tross for at han har påtatt seg slikt ansvar som selskapets eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokat. Styret finner dette sterkt kritikkverdig, og mener forholdet i seg selv reiser spørsmål om advokat Bulut er skikket som advokat, jf. vilkåret i domstoloven § 230 første ledd nr. 1.

Selv om Serkan Bulut og de øvrige ansatte advokatene i selskapet har manglet både formelle og reelle styringsposisjoner, må det kunne forventes at den enkelte advokat, på selvstendig grunnlag, tar stilling til om driften i selskapet er forsvarlig innrettet til enhver tid. Videre må det kunne forventes at den enkelte advokat tar nødvendige grep for å endre på eventuelle uforsvarlige forhold vedrørende selskapets advokatvirksomhet. Dersom advokaten ikke er i posisjon til å få gjennomført de nødvendige endringene, må man opphøre virksomheten ved å gå ut av selskapet. Dette gjelder uavhengig av den formelle organisasjonsform som den enkelte advokat har valgt å være en del av.

Under punktet «Behandling av betrodde midler»:

Videre er det avdekket flere kritikkverdige forhold når det gjelder behandlingen av betrodde midler. Ernst & Young AS har i sin bokettersynsrapport lagt til grunn at selskapet ikke har utført avstemninger av klientmidler mot klientansvar i henhold til advokatforskriften § 3-6. Det fremgår videre at den av advokatene som står oppført med regnskaps- og revisjonsplikt i selskapet, Serkan Bulut, ikke har utført noen særskilte kontrolloppgaver i selskapet, og at han selv har bekreftet dette overfor Tilsynsrådets bokettersynsrevisor (jf bokettersynsrapporten pkt. 3). Styret fester derfor ikke lit til den etterfølgende forklaring, om deltakelse ved klientmiddelavstemming, som advokat Bulut har avgitt i selskapets brev av 4.10.2017 til Tilsynsrådet.

Basert på de opplysninger som fremgår av bokettersynsrapporten og selskapets egne forklaringer i brev av 4.10.2017 legger styret videre til grunn at selskapets klientmiddelbehandling har vært ivaretatt av en person som ikke selv er advokat, og som derfor ikke har hatt anledning til å behandle slike midler, jf advokatforskriften § 3-2. Det vises i den forbindelse til at skriftlig fullmakt første ble gitt selskapets administrerende partner, Asim Ahmad, den 5.5.2017.

Det fremgår også av rapporten at klientmidler fra eiendomsoppgjør ikke er satt inn på en særskilt klientkonto for eiendomsmegling, jf advokatforskriftens § 3-2 andre ledd, at selskapet ikke har meldt inn transaksjonen til Finanstilsynet i henhold til eiendomsmeglingsforskriften § 2-9 eller tegnet ansvarsforsikring som dekker eiendomsmegling i henhold til eiendomsmeglingsloven § 2-1 første ledd. Det fremgår også at selskapets regnskaps- og revisjonspliktige advokat, Serkan Bulut, ikke har kontrollert at klientkonto er blitt opprettet i tråd med advokatforskriften.

Under punktet «Ulovlig rettshjelp»:

Når det gjelder manglende kompetanse hos selskapets ledelse, vises det også til at selskapet inngikk en tilknytningsavtale med Leif Martin Freyer, noe som innebar at det er i en lengre periode ble drevet rettshjelp i strid med gjeldende regelverk fra selskapet. Det er grunn til å tro at den ulovlige virksomheten hadde fortsatt dersom Freyer ikke hadde fått nedlagt forbud mot å drive slik virksomhet, jf. Advokatbevillingsnemndens vedtak av 15.12.2016. Etter styrets vurdering må det i det minste kunne forventes av selskapets ansvarlige advokat, at han sørger for at selskapet ikke inngår avtaler som innebærer at det ytes ulovlig rettshjelp fra selskapet. Et slikt ansvar påhviler til en viss grad også de øvrige advokatene i selskapet.

Under punktet «Ordnningen med fri rettshjelp»:

Styret konstaterer videre at også Fylkesmannen i Oslo og Akershus har gitt uttrykk for mistillit til advokatselskapet i forbindelse med bruk av ordningen med fri rettshjelp. Denne ordningen er i stor grad basert på tillit, og det foreligger følgelig en berettiget forventning fra myndighetenes side om at advokatene som hever salær etter ordningen innretter seg lojalt etter de regler som gjelder for den.

Styret finner det derfor svært kritikkverdig at det ved flere anledninger er blitt avdekket at tidligere advokaters personlige ID (buypasskort) er blitt brukt av andre ansatte i selskapet. Særlig gjelder dette ettersom forholdet allerede første gang ble påpekt fra Fylkesmannens side i eget møte med selskapets ansatte. At selskapet ikke endrer sine rutiner slik at slike episoder ikke gjentar seg etter at et så tydelig varsel er gitt, er i seg selv en klar indikasjon på at advokatselskapet driver uforsvarlig.

Under punktet «Oppsummering»:

De kritikkverdige forholdene som er avdekket har gjort seg gjeldende over lengre tid, helt siden selskapet ble opprettet. Selskapet har videre fått flere oppfordringer og varsler om behov for endringer, uten at dette er blitt fulgt opp fra selskapets

side. De kritikkverdige forholdene i saken er samlet sett av en slik alvorlig karakter at de innebærer et vesentlig avvik fra det som forventes når det gjelder drift av- og kontroll med et advokatselskap.

Styret har derfor vurdert muligheten for sanksjon mot selskapet som sådan, men dagens regelverk åpner ikke for muligheten til å få stoppet en virksomhet i et advokatselskap som er organisert i samsvar med loven selv om driften fremstår som uforsvarlig. At virksomheten både eies og ledes av personer som ikke er advokater, har i dette tilfellet vist seg uheldig, men er ikke i strid med loven. De sanksjonsmuligheter som er tillagt tilsynsmyndigheten etter domstolloven er i utgangspunktet rettet inn mot den enkelte advokats bevilling.

Forholdene som er avdekket reiser imidlertid tvil om selskapets ansatte advokater kan sies å inneha den nødvendige tillit. Styret har vært i tvil om hvilken reaksjon som er nødvendig i dette tilfellet. Etter styrets mening er det et åpenbart behov både for endringer av selskapets organisering og endring av den måten advokatselskapet drives på.

Styret mener videre at advokat Serkan Bulut har hatt et særskilt ansvar når det gjelder den mangelfulle oppfølgingen med selskapets drift. Det forhold at han har manglet en formell lederposisjon og dermed kan ha hatt vanskeligheter med å få gehør for sine synspunkter er forståelig, men kan likevel ikke unnskyldes hans unnlatelser når det gjelder å øve kontroll med virksomheten ut fra det ansvaret han påtok seg som selskapets eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokat. Det vises også til at Buluts forgjenger, tidligere advokat Erlend Efskind, mistet sin bevilling som følge av manglende oppfyllelse av selskapets forpliktelser og at også Bulut må ha vært kjent med dette forholdet, uten at dette siste er avgjørende på noe vis.

Advokat Serkan Bulut har etter styrets vurdering mistet den tilliten som er nødvendig i yrket, jf. domstolloven § 230 første ledd nr. 1. Vilkårene for å tilbakekalle Buluts advokatbevilling er følgelig til stede, idet det presiseres at forholdene nødvendiggjør et slikt tiltak. Advokat Bulut innberettes etter dette til Advokatbevillingsnemnden med forslag om tilbakekall av hans advokatbevilling.

Saksøker sendte inn sine merknader til Tilsynsrådets forslag i brev av 23. november 2017 (undertegnet av alle fire advokatene i selskapet) og i brev av 29. november 2017 (kun innsendt av Bulut). Det gis motstridende informasjon i brevene når det gjelder hvilken kontroll og hvilket ansvar Bulut hadde for selskapets regnskaper og drift.

Advokatbevillingsnemnden behandlet Tilsynsrådets forslag om tilbakekall i styremøte 14. desember 2017. Nemnden sluttet seg i det vesentlige til vurderingene og begrunnelsen fra Tilsynsrådet, og fant at det var grunn til å tilbakekalle Buluts bevilling. Følgende inntas fra vedtaket:

Nemnden bemerker innledningsvis at det er helt nødvendig for opprettholdelsen av tilliten til advokatstanden at advokater innretter sin virksomhet i tråd med gjeldende regelverk. Advokat Serkan Bulut har etter nemndens syn ikke innrettet sin advokatvirksomhet slik at sentralt regelverk som berører denne er etterlevd på

tilfredsstillende måte. Det vises i den forbindelse til Tilsynsrådets begrunnelse der følgende hovedpunkter hva gjelder kritikkverdige forhold synes å være vektlagt:

- Generelt mangelfull kontroll med driften av advokatvirksomheten
- Mangelfull regnskapsførsel og behandling av betroede midler
- Uriktige opplysninger til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet
- Medvirkning til ulovlig rettshjelpvirksomhet
- Misbruk av ordningen med fri rettshjelp
- Arbeidskontrakt i strid med Regler for god advokatskikk

I hvilken grad Bulut kan holdes ansvarlig for ovennevnte forhold avhenger av hvilken rolle han har hatt i selskapet Advokatfirma Suleiman & Co AS fra tidspunktet for hans tiltredelse og i den perioden han har drevet advokatvirksomhet herfra.

[...]

Serkan Bulut har tidligere stått oppført med to andre advokatpraksiser i Tilsynsrådets register. Han er registrert som praktiserende advokat i selskapet Lund & Co Advokatfirma AS i perioden 13.3.2014-31.8.2014, og deretter i selskapet Follegg & Co Advokatfirma AS i perioden 1.9.2014-30.4.2016. I begge disse praksisene hadde han selv søkt om, og fått innvilget, fritak fra regnskaps- og revisjonsplikten. Hans ansvar i Advokatfirma Suleiman & Co AS var således mer omfattende enn hva han hadde hatt under tidligere arbeidsforhold, noe også Bulut må ha vært klar over. Det vises til Tilsynsrådets krav om at Bulut måtte fremlegge dokumentasjon på at han hadde antatt en revisor som sa seg villig til å revidere advokatvirksomheten hans, jf advokatforskriften § 3a-9.

Det følger forutsetningsvis av domstolloven og advokatforskriftens regler at et advokatselskap ikke kan drives uten minst en regnskaps- og revisjonspliktig advokat. Når han velger å påta seg dette ansvaret, påtar han seg også ansvaret for å forvise seg om at virksomheten var forsvarlig innrettet, og at han hadde full kontroll med alle sider av virksomheten.

[...]

Det må også kunne forventes at en advokat som påtar seg regnskaps- og revisjonsplikt for et advokatselskap setter seg godt inn i samtlige av de regler som gjelder for slik virksomhet. Bulut kan derfor ikke unnskylde seg med at han var ansatt på andre betingelser enn de som følger av domstollovens- og advokatforskriftens krav til å praktisere som advokat i eget navn. I den grad han ikke var kjent med de eksisterende ansvarsforholdene, er dette noe Bulut må bære risikoen for.

Det må også kunne forventes at en regnskaps- og revisjonspliktig advokat vet hvordan virksomheten rent faktisk fungerer - det vil si vet hvem som gjør hva, hvilke personer som er ansatt, ansvarsfordelingen dem imellom, etc. I den grad virksomheten ikke er innrettet i tråd med de regler som gjelder, er det hovedsakelig selskapets regnskaps- og revisjonspliktige advokats ansvar å sørge

for at det skjer. Dette gjelder selv om advokaten velger å drive advokatvirksomhet i selskaps form og vedkommende kommer inn i selskapet først etter at det er blitt stiftet, og selv om en ikke selv har eierinteresser i selskapet.

Som et minimum må det kunne forventes at en regnskaps- og revisjonspliktig advokat vet hvilke øvrige advokater i samme selskap som *svarer* for selskapets forpliktelser utad. En rapporteringspliktig advokat må også skaffe seg oversikt over hvorvidt selskapets rutiner vedrørende klientmiddelbehandling er i tråd med gjeldene regler, herunder vite hvem i organisasjonen som har lov til å behandle slike midler.

Ut fra de foreliggende opplysninger i saken er det lite eller ingenting, utover egne forklaringer, som tilsier at Bulut hadde forsikret seg om mangler ved driften før dette ble påpekt i forbindelse med Tilsynsrådets tilsynsbesøk. Etter nemndens syn er dette meget kritikkverdig, og noe som klart trekker i retning av at Bulut verken fremstår som skikket eller at han har den nødvendige tillit som advokat.

Nemnden viser også til at det var kommet inn flere signaler som tilsa at Bulut burde ha vært oppmerksom på den mangelfulle driften før Tilsynsrådet grep inn med hensyn til selskapets forhistorie, blant annet de nummererte brevene som var kommet fra selskapets revisor og brev fra Tilsynsrådet, samt at den tidligere regnskaps- og revisjonspliktige advokaten, Erlend Efskind, hadde mistet bevillingen. Advokatbevillingsnemnden fant heller ikke at selskapets endringsvilje ville være utslagsgivende for nemndens behandling av saken. Det ble vist til at selskapets endringsvilje først viste seg etter at de kritikkverdige handlingene ble påpekt i bokettersynsrapporten og av Tilsynsrådet.

Nemnden konkluderer på følgende måte:

Tilsynsrådet har klart gitt uttrykk for at den generelle driften av Advokatfirma Suleiman & co har vært uforsvarlig, en oppfatning som deles av Advokatbevillingsnemnden. Det er ved denne vurderingen også lagt vekt på at Bulut, som selskapets eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokat, har bidratt til at den uforsvarlige driften i dette selskapet har vært muliggjort over en lengre periode.

Samlet sett mener Advokatbevillingsnemnden at vilkårene for å tilbakekalle Serkan Buluts advokatbevilling er til stede, i det det presiseres at forholdene nødvendigvis gjør et slikt tiltak.

Etter at Bulut mistet bevillingen fikk han tilbud om en saksbehandlerstilling i Suleiman. Han ble sykemeldt i januar 2018, og har ikke arbeidet i firmaet siden han mistet bevillingen. Han sa formelt opp 28. februar 2018, med avtalt fratreden 14. mars 2018. I mars 2018 startet han selskapet Rettshjelp Bulut og Co, hvor han er daglig leder, med blant annet regnskapsansvar. I tillegg gir han faglig bistand til sin rettshjelper, Larysa Kaliuta, som tidligere var advokatfullmektig i Suleiman med Bulut som prinsipal.

Serkan Bulut søkte om ny advokatbevilling 16. januar 2018. Tilsynsrådet fattet vedtak om avslag 22. februar 2018, blant annet med følgende begrunnelse:

«Det har kun gått ca. to måneder siden Buluts advokatbevilling ble tilbakekalt. Styret vurderer det slik at det må gå vesentlig mer enn to måneder før tillitstapet er reparert. Styret har ved vurderingen sett hen til praksis på området, som gjennomgående synes å legge en meget lengre tidsramme til grunn før tillit/skikkethet anses gjennervert. Det vises i denne forbindelse også til at Buluts forgjenger, som ansvarlig advokat i Advokatfirma Suleiman & Co AS, Erlend Efskind, fikk avslag på sin søknad om ny advokatbevilling i styremøtet 25. januar 2018, og at dette avslaget er begrunnet i samme forhold som de som gjør seg gjeldende i Buluts sak.»

Advokat René Ibsen klaget på avslaget 13. mars 2018. Ibsen innga ytterligere opplysninger til Tilsynsrådet 28. mai 2018, hvor det blant annet fremkom at Bulut hadde sluttet i Suleiman og startet egen rettshjelpsvirksomhet:

Min klient sa opp jobben hos Suleiman & Co AS den 28.02.2018, og avtalte med selskapet om fratreden 14.03.2018. Min klient hadde vært sykemeldt siden tilbakekallet, og har ikke jobbet i advokatfirmaet etter at han ble sykmeldt.

Min klient har opprettet selskapet Rettshjelp Bulut & Co, org.nr. 920.609.589. Han arbeider nå i selskapet som daglig leder med hovedsakelig ansvar for regnskapsføring, faglig bistand til rettshjelper som er hans tidligere advokatfullmektig, samt at han er styremedlem i selskapet. Min klients plan er å gjøre om rettshjelpfirmaet til advokatfirma når han får advokatbevilling tilbake, og hvor han da også overtar rollen som styreleder.

Det har gått nesten 6 måneder siden tilbakekallet. Det bemerkes i denne sammenheng at det har gått snart 2 år siden forholdene som Advokatbevillingsnemnden la til grunn for tilbakekallet fant sted. Spørsmålet Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og evt Advokatbevillingsnemnden må ta stilling til, er om det fremdeles må anses å foreligge forhold som etter domstoloven § 230 ville ha ført til at bevillingen ville bli satt ut av kraft eller kalt tilbake, jf. domstoloven § 220 fjerde ledd andre punktum. Det bes om at det tas hensyn til den spesielle situasjon som min klient var i, og det forhold at ved ny advokatbevilling vil det ikke være noen risiko for at han vil kunne havne i samme situasjon igjen. Han vil da drive advokatvirksomhet organisert på en måte som kan betegnes som en normalordning.

Tilsynsrådet avholdt styremøte 30. mai 2018, og fastholdt avslaget gitt i vedtak av 22. februar 2018 med den begrunnelse at styret ikke kunne se at det fremkom nye opplysninger i klagen som ga grunn til å oppheve eller endre styrevedtaket.

Advokatbevillingsnemnden behandlet deretter klagen, og konkluderte på følgende måte i vedtak av 26. juni 2018:

Advokatbevillingsnemnden har vurdert de anførsle som fremkommer av advokat Ibsens brev av 16.3.2018, samt den stevningen som er innsendt til Oslo

tingrett på vegne av Bulut, men kan ikke se at det fremkommer opplysninger der som er egnet til å gi en annen konklusjon enn den Tilsynsrådet har kommet til. Nemnden viser til at det er avdekket at Bulut har manglet nødvendig kontroll med den overordnede driften av advokatvirksomheten og at han ikke fulgte opp det ansvaret som han hadde påtatt seg i den forbindelse. Flere av de kritikkverdige forholdene som ble avdekket i selskapet anses isolert sett som alvorlige. Nemnden viser her til vurderingene og begrunnelsen som fremkommer av Advokatbevillingsnemndens vedtak av 14.12.2017, der de kritikkverdige forholdene er nærmere omtalt. Nemnden konstaterer videre at det kun har gått noe over 6 måneder siden Advokatbevillingsnemndens tilbakekallsvedtak ble iverksatt. Nemnden anser det klart at et tap av tillit som leder til tilbakekall av bevilling ikke under noen omstendighet kan anse gjenvunnet etter så kort tid.

Ettersom Advokatbevillingsnemnden ikke hadde fått de siste opplysningene om at Bulut hadde sluttet i Suleiman og startet egen virksomhet, gitt i brev av 28. mai 2018 fra advokat René Ibsen, før de behandlet klagen, vurderte Advokatbevillingsnemnden vedtaket om avslag på nytt.

Bulut ble 16. august 2018 orientert om at nemnden ikke kunne se at det fremkom noen opplysninger som ga grunnlag for å omgjøre nemndens vedtak, og opprettholdt avslaget.

Det er enighet om at det er upresist når tingretten i dommen skriver «at Bulut var den eneste av advokatene i selskapet med regnskaps- og revisjonsansvar i den perioden han arbeidet der» (vår dom side 3). Det var bare i den første delen av ansettelsesperioden at Bulut var den eneste advokaten som var registrert med regnskaps- og revisjonsansvar.

Serkan Bulut hadde på tidspunktet for hovedforhandling i tingretten etablert et eget rettshjelpsforetak, Rettshjelp Bulut & Co AS, sammen med sin kjæreste Larysa Kaliuta. (De to giftet seg etter hvert og Kaliuta vil i det følgende bli omtalt med etternavnet Bulut). I påvente av ny advokatbevilling arbeidet Serkan Bulut som intern rådgiver i rettshjelpsforetaket mens Larysa Bulut stod for den utadrettede virksomheten (rettshjelpsaktiviteten). Larysa Bulut hadde forut for oppstartstidspunktet arbeidet som advokatfullmektig, men i og med at det nyoppstartede firmaet ikke hadde noen advokat som kunne fungere som hennes prinsipal, opererte hun som rettshjelper i medhold av domstolloven § 218 andre ledd. Tanken til ekteparet Bulut var at Larysa skulle bli Serkans fullmektig så snart han fikk bevillingen tilbake.

Da Oslo tingrett behandlet saken i oktober 2018 var tema for overprøving både det opprinnelige tilbakekallet av Serkan Buluts bevilling og avslaget på hans søknad om ny bevilling. Tingretten konkluderte med at det opprinnelige tilbakekallet var gyldig, men at avslaget på Buluts søknad om ny bevilling var ugyldig. I domspremissene står det blant annet følgende om gyldigheten av tilbakekallet:

Det er rettens vurdering at en helhetsvurdering av de relevante forholdene ovenfor medfører at Serkan Buluts atferd og forsømmelser utgjorde et «vesentlig avvik fra forsvarlig advokatferd» på vedtakstidspunktet, som igjen førte til at han mistet den tilliten som er nødvendig for å utøve advokatyret, jf. domstolloven § 230 første ledd nr. 1.

I vurderingen har retten særlig lagt vekt på den manglende kontrollen av selskapets økonomi og drift, som også synes å være det bærende momentet i nemndens vurdering. I likhet med nemnden og Tilsynsrådet finner retten at de kritikkverdige forholdene som ble avdekket i advokatfirmaet Suleiman i forbindelse med bokettersynsrapporten, er noe Bulut i all vesentlig grad hadde ansvaret for i kraft av å være den eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokaten i firmaet. Det er videre på det rene at Bulut ikke hadde tilstrekkelig kontroll over virksomheten som sådan. Bulut skulle blant annet ha oppdaget at klientmidlene ikke ble håndtert riktig, at Freyer i strid med regelverket fakturerte sine tjenester fra Suleiman, og at de øvrige advokatene i selskapet håndterte klientmidler i strid med fritaket fra regnskaps- og revisjonsplikt.

Når det gjelder ordningen med fri rettshjelp, mener retten, som nevnt, at det ikke er sannsynliggjort at det har vært «misbruk» av denne ordningen, som Bulut kan ta ansvaret for. Retten finner likeledes at provisjonslønnen ikke kan få avgjørende betydning for om han har den tillit som er nødvendig for å utøve yrket som advokat.

Det er likevel rettens syn at den manglende kontrollen med virksomheten som sådan utgjør et «vesentlig avvik fra forsvarlig advokatferd», som nødvendiggjør et tilbakekall.

Tingretten skriver blant annet følgende om gyldigheten av å nekte Bulut ny bevilling:

Når det gjelder forgåelsens karakter er det rettens vurdering at Buluts manglende kontroll over virksomheten i kraft av å være eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokat, er klanderverdig og alvorlig. Det vises her til rettens vurdering under tilbakekallsspørsmålet.

Buluts atferd etter at bevillingen ble tilbakekalt trekker derimot tungt i retning av at det ikke lenger foreligger forhold som gjør at Bulut ikke har den tillit som er nødvendig, jf. Rt. 2006 side 1435. Retten viser til at Buluts bevilling i all hovedsak ble tilbakekalt på grunn av feil og forsømmelser i Suleiman i den perioden han var eneste regnskaps- og revisjonspliktige advokat der. Tillitstapet er dermed knyttet til selskapets drift og organisering, som Bulut ble personlig ansvarlig for i kraft av sin rolle.

Bulut sluttet i Suleiman i februar 2018. I mars startet han opp rettshjelpsvirksomheten Bulut & Co. Han skal ikke tilbake til Suleiman. Ettersom forgåelsene i vesentlig grad er knyttet til hans rolle og manglende kontroll i dette selskapet, er det rettens vurdering at mye av tillitstapet ble ryddet av veien da han sluttet i virksomheten. Dette synes ikke å ha blitt vektlagt av nemnden.

I tillegg er det rettens syn at Bulut i dag forstår hvilket ansvar det medfører å være regnskaps- og revisjonspliktig advokat, og det har formodningen for seg at han i

fremtiden vil innrette en eventuell advokatvirksomhet i henhold til gjeldende regelverk. Risikoen for at han vil mangle kontroll som regnskaps- og revisjonspliktig advokat fremover i tid, vil etter rettens vurdering være minimal.

Retten ser at tidsaspektet taler mot at tilliten kan anses å være gjenvunnet. Selv om verken lov eller forarbeidene oppstiller et krav om at det må ha gått to år før en som har mistet advokatbevillingen etter domstoloven § 230 første ledd nr. 1 kan få denne tilbake, trekker Tilsynsrådets praksis klart i denne retning. I mangel av andre rettskilder, vil dette være en relevant rettskilde. Tidsmomentet vil likevel bare være ett moment i en bredere helhetsvurdering.

[...]

Etter en samlet vurdering har retten konkludert med at det for Buluts tilfelle på vedtakstidspunktet i juni 2018 ikke forelå forhold som tilsa at han ikke hadde den tilliten som var nødvendig i advokatyret, jf. Rt. 2006 side 1435. Retten har i sin vurdering lagt avgjørende vekt på at Bulut ikke da lenger var i det selskapet som tillitstapet i all hovedsak var knyttet til, og at det er en minimal risiko for at han i fremtiden ikke vil innrette seg i henhold til de reglene som gjelder for advokater. I motsetning til nemnden har retten i den bredere helhetsvurderingen ikke lagt avgjørende vekt på at det har gått vesentlig kortere tid enn to år.

Både Bulut og staten anket tingrettens dom til lagmannsretten. Da ankeforhandlingen ble avholdt i januar 2020 hadde bevillingsmyndighetene gitt ytterligere to avslag på Buluts søknader om ny bevilling. Også disse avslagene ble gjort til del av ankesaken.

Lagmannsrettens konkluderte enstemmig med at tilbakekallet av Buluts advokatbevilling var gyldig. Videre mente lagmannsretten – i motsetning til tingretten – at de tre avslagene Bulut hadde fått på søknadene om ny bevilling også var gyldige. Under lagmannsrettens vurdering av gyldigheten av avslagene står det blant annet:

I likhet med nemnden mener lagmannsretten at tilbakekallet av Serkan Buluts advokatbevilling skyldes det som samlet sett må vurderes som graverende forhold. Det er tale om omfattende, alvorlige brudd på profesjonelle plikter. Manglende kontroll med økonomiske forhold – særlig knyttet til klientkontohåndteringen – er etter lagmannsrettens syn i kjernen av det som rammes av domstoloven § 230 første ledd nr. 1.

Tillitstapet er etter lagmannsrettens syn knyttet til Serkan Bulut som yrkesperson, ikke bare til advokatfirmaet Sulemain. Etter lagmannsrettens syn vil det undergrave tilsynssystemet som bygger på et personlig yrkesansvar for advokater, om tillitstapet fullt ut eller i det vesentlige skal anses knyttet til firmanavnet. I så fall vil en endring av firmanavn effektivt hindre at manglende etterlevelse av reglene for advokater skal få konsekvenser for advokatens bevilling. Lagmannsretten finner det klart at dette ikke er rettstilstanden.

Tidsmomentet trekker også isolert sett imot å innvilge Serkan Bulut ny bevilling. På vedtakstidspunktet i august 2019 var det bare gått ca. ett år og åtte måneder siden Buluts bevilling ble tilbakekalt.

Lagmannsretten er enig med staten i at Serkan Bulut i liten grad synes å ha tatt inn over seg eller på annen måte vist at han har tatt lærdom av den kritikk han har fått fra tilsynsmyndighetene. Bulut opprettholdt i lagmannsretten at hans ansvar i Suleiman var begrenset til regnskaps- og revisjon av egen advokatvirksomhet og oppfølging av fullmektigene autorisert under ham.

Etter lagmannsrettens oppfatning var det på vedtakstidspunktet nærliggende at Serkan Bulut ikke lojalt ville forholde seg til regelverket som gjelder advokatvirksomhet dersom han fikk bevillingen tilbake. I mars 2018, kort tid etter at han mistet bevillingen, opprettet Bulut selskapet «Retts hjelp Bulut & Co AS», hvor han selv var daglig leder. Bulut har ikke selv lov til å yte retts hjelp, og navnet på selskapet ble ifølge Buluts forklaring i lagmannsretten valgt «på trass» for å trosse tilsynsmyndigheten. Retts hjelper Larysa Kaliuta, som er Buluts kjæreste, er den eneste ansatte retts hjelperen i selskapet. Etter vitneforklaringen til Larysa Kaliuta under ankeforhandlingen må lagmannsretten legge til grunn at Bulut bistår Kalitua i den retts hjelp selskapet yter sine klienter. Det ligger utenfor saken lagmannsretten nå behandler, å ta stilling til lovligheten av dette. Lagmannsretten mener likevel at forholdene som har funnet sted mellom tilbakekallsvedtaket og avslaget på søknad om ny bevilling, underbygger at det er sannsynlig at Bulut i fremtiden ikke vil overholde reglene for advokatvirksomhet dersom han får bevillingen tilbake.

Tilsynsrådet har i etterkant av lagmannsrettens dom gjort nærmere vurderinger av lovligheten av innretningen på retts hjelpsvirksomheten i Retts hjelp Bulut & Co AS. Tilsynsrådet gjennomførte bokettersyn i selskapet for perioden 1. april 2018 til 30. juni 2019. Under bokettersynet ble det tatt 10 stikkprøver av fakturaer og fakturagrunnlag fra ulike type saker. Stikkprøvene gjaldt saker med fritt retts råd (stykkprissaker), fri sakførsel (hvor salær var beregnet etter medgått tid) og fakturering overfor klienter som betalte selv. Tilsynsrådet innhentet videre vurderinger fra Statens sivilrettsforvaltning om hvorvidt ekteparet Buluts organisering av retts hjelpsvirksomheten var i overensstemmelse med salær- og stykkprisforskriften og lov om fri retts hjelp. Statens sivilrettsforvaltning ga i sine svarbrev til Tilsynsrådet uttrykk for at organiseringen av virksomheten innebar en omgåelse av det nevnte regelverket. Retten vil komme nærmere tilbake til uttalelsene fra Statens sivilrettsforvaltning.

Høsten 2020 søkte Serkan Bulut på nytt om advokatbevilling. Søknaden ble avslått i Tilsynsrådets vedtak av 23. november 2020. En sentral del av begrunnelsen for avslaget var innretningen på retts hjelpsvirksomheten i Retts hjelp Bulut & Co AS:

Ved styrets avgjørelse om å avslå den foreliggende søknaden er det videre lagt vekt på den omfattende og gjennomgående omgåelsen av retts hjelploven, som har ført til en betydelig og uberettiget økonomisk gevinst for Retts hjelp Bulut & Co AS. Disse forholdene var ikke kjent ved siste behandling i Advokatbevillingsnemnden, og har blitt grundig utredet i etterkant av lagmannsrettens dom. Styret viser til den nærmere

beskrivelsen av forholdene i Advokatbevillingsnemndens vedtak av 20. august, der nemnden avslo Larysa Buluts søknad om advokatbevilling og nedla forbud mot at hun yter rettshjelp. I likhet med Tilsynsrådets styre la nemnden til grunn at Rettshjelp Bulut & Co AS hadde organisert sin virksomhet på en måte som er egnet for å omgå det grunnleggende vilkåret om hvem som kan yte rettshjelp etter rettshjelploven § 2. Nemnden viste blant annet til følgende uttalelser fra Statens sivilrettsforvaltnings brev av 13. desember 2019:

Larysa Kaliuta har som rettshjelper i utgangspunktet rett til å kreve betaling etter stykkprisforskriften § 5 annet ledd i saker hvor hun arbeider utover 2 timer. Vi mener likevel at den måten firmaet har innrettet seg på er en direkte omgåelse av regelverket, om at den som skal yte fri rettshjelp etter rettshjelploven må være advokat/fullmektig eller godkjent rettshjelper. Hensynet bak bestemmelsen i rettshjelploven § 2 er at den som yter bistand, som betales av det offentlige, skal ha bestemte kvalifikasjoner og oppfylle bestemte krav til sikkerhetsstillelse. Dette bl.a. fordi det offentlige til en viss grad står inne for arbeid som ytes etter rettshjelpsordningen. Ved å konsekvent å overlate en betydelig del av arbeidet til en person som ikke oppfyller lovens krav, må dette anses som en klar omgåelse. Det må generelt kunne forventes at den som påtar seg et oppdrag etter rettshjelploven gjennomfører og avslutter oppdraget. Videre må denne omgåelsen anses å ha ført til en betydelig økonomisk gevinst, som det kan stilles spørsmål ved om firmaet er berettiget til. Dette sett på bakgrunn av at en større del av betalingen gjelder bistand som er gitt av en person som ikke har krav på betaling etter salær- eller stykkprisforskriften.

På grunn av Larysa Buluts innsigelser knyttet til arbeidsdelingen mellom henne og Serkan Bulut, og Statens sivilrettsforvaltnings forståelse av regelverket, ble saken ytterligere utredet i forkant av Advokatbevillingsnemndens behandling. Statens sivilrettsforvaltning opprettholdt sitt syn på regelverket i brev av 18. juni 2020, og beskrev også en klagesak fra 2017 som viste at Larysa Bulut lenge hadde vært kjent med at bistand fra andre enn advokatfullmektiger og rettshjelpere ikke honoreres etter ordningen med fri rettshjelp.

Når det gjelder selskapets inntekter i stykkprissakene og arbeidsfordelingen mellom Serkan Bulut og Larysa Bulut, skriver Advokatbevillingsnemnden:

Rettshjelp Bulut & Co AS har store inntekter fra ordningen med fri rettshjelp. I perioden april 2018 til juni 2019 fikk selskapet utbetalt til sammen kr 2 990 965 fra fylkesmennene i saker der det innvilges fritt rettsråd. Av dette beløpet er kr 2 863 000 utbetalt etter stykkpris. Medgått tid i sakene utgjorde totalt 2072 timer, mens dekket tid utgjorde 2363 timer. I tillegg har selskapet hatt betydelige inntekter fra domstolene i saker med fri sakførsel og de har inntekter fra betalende klienter. Årsregnskapet for 2019 viser en samlet omsetning på kr 5 756 385.

Basert på den samlede dokumentasjonen i saken legger Advokatbevillingsnemnden til grunn at Serkan Buluts arbeid i betydelig grad har medvirket til den store inntjeningen på stykkprissakene. Nemnden fester ikke lit til Larysa Buluts forklaring om arbeidsdelingen mellom henne og Serkan Bulut på dette punktet. Stikkprøvene av timelister innhentet ved Tilsynsrådets

bokettersyn viser at Serkan Bulut gjennomgående har arbeidet med stykkprissakene i utvalget. Nemnden viser til timelister i de fem sakene merket med saksnummer 0295 (2,5 timer), 0252 (45 min), 0035 (3,5 timer), 0594 (2,5 timer) og 0562 (2,5 timer). De øvrige fem sakene som ble plukket ut gjelder fri sakførsel og fakturering overfor klient. Nemnden betviler ikke at Larysa Bulut har utført alt arbeidet i enkelte av stykkprissakene, slik det fremgår av vedlegg 5 til advokat Wågheims brev av 3. juni 2020, men sett hen til de nevnte stikkprøvene fra bokettersynet legger nemnden til grunn at betydelige deler av arbeidet med stykkprissakene har blitt utført av Serkan Bulut.

Dokumentasjonen Larysa Bulut har lagt frem for å belyse sin store arbeidsinnsats endrer ikke dette bildet. Nemnden legger til grunn at arbeidet med stykkprissakene har vært delt i hvert fall frem til desember 2019.

Etter styrets vurdering taler de kritikkverdige handlingene som er avdekket, sterkt mot å innvilge Serkan Buluts søknad om ny bevilling. [...]

Etter avslaget fra 23. november 2020 har Serkan Bulut søkt om bevilling ytterligere tre ganger. Søknadene har resultert i avslag av 11. mars 2021, 30. september 2021 og 16. desember 2021. De tre siste avslagene henviser i stor grad til begrunnelsen som ble gitt i avslaget av 23. november 2020.

Som det framgår av sitatet fra Tilsynsrådets vedtak førte forholdene i Rettshjelp Bulut & Co AS også til Larysa Bulut fikk avslag på sin søknad om advokatbevilling og at hun ble forbudt å drive videre som rettshjelper. Larysa Bulut brakte vedtaket inn for retten. Asker og Bærum tingrett avsa dom i hennes sak 31. mars 2021. Domskonklusjonen var at både avslaget på hennes søknad om advokatbevilling og tilbakekallet av hennes rettshjelpsbevilling var gyldig. Under vurderingen av innretningen på rettshjelpsvirksomheten (som er det sentrale for vår sak) står det blant annet følgende i dommen:

Retten vil først bemerke at faktagrunnlaget siden vedtakstidspunktet er noe svekket når det gjelder om vilkårene i § 230 første ledd nr. 1 er oppfylt. Det fremkommer av Advokatbevillingnemndens vedtak at de la til grunn at kun Serkan Bulut arbeidet på sak 0139 (faktura 95). Etter bevisførselen for retten, bemerket staten at dette ikke var sannsynliggjort, og denne delen av begrunnelsen i nemndas vedtak etter deres vurdering følger er bortfalt. Det er med andre ord ikke riktig å legge til grunn at Serkan Bulut alene har utøvd rettshjelpsvirksomhet i strid med domstolsloven § 218 slik nemnda viser til i sitt vedtak. Retten legger dette til grunn i fortsettelsen.

[...]

Serkan Bulut er ikke part i vår sak. Samtidig er forhold rundt ham en del av nemndas vurderinger i forhold til å avslå saksøkers søknad om advokatbevilling. Retten finner det ikke omtvistet at Serkan Bulut har arbeidet på saksøkers saker. Omfanget av dette arbeidet og om han i det hele tatt hadde en rettslig adgang til å arbeide på saksøkers saker, er imidlertid bestridt. Dette siste kommer retten tilbake til nedenfor.

Retten finner det som sagt tilstrekkelig bevist at Serkan Bulut arbeidet på fri rettsrådssakene saksøker krevde dekning for. Dette støttes av fakturagrunnlaget for flere av disse sakene. Det vises her til stikkprøvene knyttet til stykkprissakene som ble gjort i forbindelse med bokettersynet av Rettshjelp Bulut & Co AS. Retten viser videre til det saksøker beskrev i henvendelser hun gjorde for å avklare hvordan hun kunne innrette sin rettshjelpsvirksomhet. Det fremkommer av e-post 5. september 2019 fra saksøker til fylkesmannen at

Jeg lurer på hva som er riktig å oppgi som medgått tid i mine saker: det er kun jeg som yter rettshjelp, men når skrivearbeid delegeres til min kollega Serkan Bulut som skriver utkastet. Ofte er det samlet sett at jeg jobber 3-4 timer på saken, men han jobber 2-3 timer i tillegg. Er det korrekt at jeg oppgir kun min tidsbruk eller begges samlet?

Her fremkommer det at Serkan Bulut arbeidet på sakene i tillegg til saksøker. Dette fremkommer også av saksøkers e-post til Tilsynsrådet. Følgende hitsettes fra en e-post saksøker sendte 3. desember 2019:

Jeg registrerer tid så godt det går an å gjøre, men ofte blir det samlet post eller flere eposter i en registreringspost som er skjønnsmessig fastsatt. Jeg søker fri rettshjelp hos Fylkesmannen etter at jeg har jobbet minst 2,54 timer med saken slik at det er lov å søke stykkpris, og en del arbeid med utkaster til brev i disse sakene bistår Serkan meg.

Saksøker forklarte for retten at hun fra dag én etter at hun begynte i Rettshjelp Bulut & Co AS forholdt seg til at det var kun henne i selskapet som kunne yte rettshjelp. Saksøker forklarte videre at når det gjaldt saker hvor det var fri sakførsel, var det kun henne som arbeidet med disse sakene. Saksøker stod videre for all kontakt med klientene. Fri rettsrådssakene håndterte hun for det vesentlige alene. Serkan Bulut ytet ikke rettshjelp på disse sakene. Serkan Bulut fikk imidlertid oppgaver på enkelte av disse sakene av administrativ art. Han stod for den daglige driften i selskapet i tillegg til at han bistod saksøker med tjenester som kopiering, arkivering, regnskap mv. Serkan Bulut skrev videre utkast til brev på instruks fra saksøker på enkelte saker. Da Serkan Bulut har lang erfaring som advokat, spurte også saksøker ved anledning ham om generelle juridiske spørsmål. Denne arbeidsfordelingen som nevnt over ble også benyttet i saker med privatbetalende kunder. Serkan Bulut bekreftet for retten denne arbeidsfordelingen mellom seg og saksøker.

Det neste spørsmålet for retten er om Serkan Bulut utførte rettshjelpsoppgaver i fri rettsrådssakene til saksøker. Saksøker bestrider dette. Staten anfører på sin side at Serkan Bulut utførte en betydelig del av rettshjelpen i disse sakene.

Både saksøker og Serkan Bulut forklarte for retten at de i hovedsak hadde polsktalende klienter, og at det følgelig ikke var mulig for Serkan Bulut å arbeide selvstendig på fri rettsrådssakene da han ikke kan polsk. Det var avgjørende at saksøker i det vesentlige arbeidet med sakene, og hvor Serkan kunne utføre enkle oppgaver på instruks av henne.

Ut fra fakturagrunnlaget knyttet til stikkprøvene i forbindelse med bokettersynet fremkommer det at når det gjelder de saker Serkan Bulut arbeidet med bestod arbeidsoppgavene i «arbeid med kravbrev til arbeidsgiver» og «ferdigstilling og utsending av brev til arbeidsgiver» (sak 0295), «Arbeidet med utkastet av kravbrevet, juridisk gjennomgang av oppsigelse og andre dok» (sak 0035), «Arbeid med kravbrev til arbeidsgiver» (sak 05894) og «Arbeid med kravbrev til arbeidsgiver» og «Arbeid med brev + utsending + kopi av utkast til klient» (sak 0562). Dette er oppgaver som etter rettens vurdering må anses som typiske rettshjelpsoppgaver.

[...]

Retten finner på bakgrunn av det som er vist til ovenfor det sannsynliggjort at Serkan Bulut utførte rettshjelpsoppgaver i saksøkers saker. Retten finner også støtte for sin vurdering i Borgarting lagmannsretts dom 10. februar 2020 vedrørende Serkan Buluts advokatbevilling.

Det neste spørsmålet retten må vurdere er om det var rettslig adgang for saksøker til å la Serkan Bulut bistå henne med rettshjelpsoppgaver i fri rettsrådssakene, og hvis ja, i hvilket omfang. Det er ikke bestridt at domstolsloven ikke direkte regulerer bruk av intern bistand i fri rettsrådssakene. Det som er bestridt er om rettshjelpslovgivningen setter skranker for at Serkan Bulut kan arbeide på saksøkers saker.

Om noen kan bistå en rettshjelper i fri rettsrådssakene, er ikke regulert i lov, forarbeider eller forskrift. Det fremkommer imidlertid indirekte av domstolsloven § 218 tredje ledd første punktum at andre enn rettshjelperen kan hjelpe til med disse sakene:

Den som yter rettshjelp etter annet ledd, dennes ansatte og andre hjelpere har plikt til å bevare taushet overfor uvedkommende om det de i forbindelse med rettshjelpvirksomheten får vite om noens personlige forhold eller drifts- og forretningsforhold. [rettens understreking]

Dette spørsmålet er heller ikke berørt i rettspraksis. At dette er et uavklart spørsmål fremkommer også av Tilsynsrådets egne vurderinger i deres høringsuttalelse 9. oktober 2020 til Rettshjelpsutvalgets utredning NOU 2020:5. Tilsynsrådet uttalte blant annet følgende i sin høringsuttalelse:

Tilsynsrådet har i sitt kontrollarbeid - etter å ha mottatt konkrete tips fra Fylkesmannen - sett eksempler på at både advokat- og rettshjelperforetak benytter personer uten advokatbevilling eller annen autorisasjon til utføre det arbeidet som honoreres etter lov om fri rettshjelp og tilhørende forskrifter. En nærmere kontroll av advokatens timelister i rettsrådssaker, som honoreres etter stykkpris, har for eksempel avdekket at foretaket benytter "juridiske rådgivere" til å utføre vesentlige deler av rettshjelpsoppdraget. Staten betaler da i praksis full pris for en tjeneste av antatt lavere kvalitet, enn det ordningen i utgangspunktet forutsetter.

[...]

Det er etter Tilsynsrådets vurdering behov for regler som klart definerer hvilke ansatte i et advokat- eller rettshjelperforetak som etter loven har rett til å yte rettshjelpstjenester. Det bør i den forbindelse også tas konkret stilling til i hvilken grad advokaten kan nytte fullmektiger eller eventuelt andre til å forestå arbeidet, eventuelt hvilke deler av arbeidet som kan utføres av andre enn advokater.

Tilsynsrådet fremla denne problemstillingen vedrørende vår sak for Statens sivilrettsforvaltning som er den som er ansvarlig for rettshjelpsordningen. Følgende hitsettes fra Statens sivilrettsforvaltnings svarbrev 13. desember 2019:

Statens sivilrettsforvaltning har på bakgrunn av ovennevnte lagt til grunn at advokatsekretærer, advokatassistenter og jurister uten fullmektigstatus eller rettshjelpstillatelse, ikke har adgang til å yte fri rettshjelp. Videre at arbeidet disse gruppene utfører ikke kan honoreres etter salærforskriften eller stykkprisforskriften. Praksis er lang og fast, og har vært fulgt siden fagområdene rettshjelp og salær ble overført fra Justis- og beredskapsdepartementet til Statens sivilrettsforvaltning i 2006. Etter det vi kjenner til ble tilsvarende praksis fulgt i departementet.

Vi vil i utgangspunktet bemerke at spørsmålet om bruk av andre enn advokater/fullmektiger og rettshjelpere til å yte fri rettshjelp, oppstår relativt sjeldent. Vår erfaring er at fri rettshjelp i hovedsak ytes av advokater i mindre firma og enkeltmannsforetak, og at disse ikke benytter andre medarbeidere på kontoret.

[...]

Hensynet bak bestemmelsen i rettshjelploven § 2 er at den som yter bistand, som betales av det offentlige, skal ha bestemte kvalifikasjoner og oppfylle bestemte krav til sikkerhetsstillelse. Dette bl.a. fordi det offentlige til en viss grad står inne for arbeid som ytes etter rettshjelpsordningen. Ved å konsekvent overlate en betydelig del av arbeidet til en person som ikke oppfyller lovens krav, må dette anses som en klar omgåelse. Det må generelt kunne forventes at den som påtar seg et oppdrag etter rettshjelploven gjennomfører og avslutter oppdraget. Videre må denne omgåelsen anses å ha ført til en betydelig økonomisk gevinst, som det kan stilles spørsmål ved om firmaet er berettiget til. Dette sett på bakgrunn av at en større del av betalingen gjelder bistand som er gitt av en person som ikke har krav på betaling etter salær- eller stykkprisforskriften.

I brev 18. juni 2020 utdypet Statens sivilrettsforvaltning sitt syn ytterligere:

... vi er også kjent med at bruk av saksbehandlere ikke er uvanlig i advokatbransjen. Vi anser det slik at et ansettelsesforhold av denne karakter er et internt forhold mellom advokatfirmaet/foretaket og den enkelte ansatte. Det innebærer at den ansatte på vanlig måte skal lønnes av sin arbeidsgiver. Det faktum at advokater og rettshjelpere har anledning til å la seg bistå internt av saksbehandlere med ulik kompetanse betyr ikke at vedkommende har rett til bistand etter rettshjelpsloven, herunder har krav på betaling av det offentlige for det arbeidet de utfører.

[...]

Vi vil videre bemerke at dersom arbeid utført av saksbehandlere med ulik kompetanse skulle betales som fri rettshjelp av det offentlige, ville dette bety at vedkommende har krav på samme timesats som en person med advokatbevilling. Dette anses ikke rimelig og det har formodningen mot seg at regelverket skal forstås på denne måten. Dersom tanken var at også sekretærer, assistenter og andre skulle godtgjøres etter salærforskriften ville det vært naturlig at man hadde egne og lavere satser for denne gruppen, slik man har bl.a. for tolker. Det er ikke situasjonen, jf. salærforskriften § 2 første ledd. Salærforskriften inneholder kun regler om honorering av arbeid for de yrkesgrupper som omfattes av forskriften, der i blant de som yter bistand etter rettshjelpsloven, jf. salærforskriften § 1 første ledd.

Retten går ikke nærmere inn i problemstillingen om staten har lagt en feil rettslig forståelse til grunn når det gjelder om en rettshjelper kan la andre utføre rettshjelpsoppgaver for seg kvalitativt eller kvantitativt. I vår sak har Advokatbevillingnemnden vist til at Serkan Bulut er fratatt muligheten til å være advokat, og følgelig ikke faller inn under den kretsen som kan utøve rettshjelp i fri rettsrådssakene. Retten er enig i at Serkan Bulut ikke er en del av de som kan yte slik rettshjelp. Problemet er slik retten ser det ikke at det i seg selv ytes rettshjelp av andre enn saksøkeren i saker med fri rettsråd. Det som er utfordringen er at saksøkeren har organisert sin virksomhet slik at rettshjelp på hennes saker ytes av en person som er fratatt muligheten til å jobbe som advokat, og hvor saksøker i tillegg påførte dette arbeidet på fakturagrunnlaget som lå til grunn for utbetalinger fra fylkesmannen slik at utbetalinger ble urettmessige. En slik organisering vil i tillegg medføre at avgjørelser om tilbakekall av en advokatbevilling mister mye av sin betydning.

Saksøker har som kjæreste og nå ektefelle hatt god innsikt i sakene til Serkan Bulut knyttet til at hans advokatbevilling ble trukket tilbake i 2017. Hun har vært klar over at han ikke har hatt anledning til å yte rettshjelp slik han gjorde i Rettshjelp Bulut & Co AS. Til tross for dette har hun latt han utføre rettshjelp på egne saker. Retten kan ikke se at det forhold at saksøker har søkt å avklare med Tilsynsrådet om Serkan Bulut kunne arbeide på hennes saker som sådan, ikke kan frata henne ansvaret for hvordan virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS ble organisert. Retten finner det heller ikke sannsynliggjort at hun har fått en aksept fra fylkesmannen eller Tilsynsrådet om at Serkan Bulut kunne bistå i hennes saker som her skissert. Retten vil også bemerke at saksøker gjennom et vedtak fra 2017 visste for hvem sitt arbeid man kunne få betaling for i fri rettsrådssaker etter rettshjelpsloven. Det vises her til at hun i forbindelse med en klage i 2017 ikke fikk dekket arbeid hun hadde gjort i en utvidet fri rettsrådssak med den begrunnelsen at hun enda ikke var autorisert som advokatfullmektig på det tidspunktet.

Larysa Bulut har anket dommen fra Asker og Bærum tingrett. Ankeforhandling i Borgarting lagmannsrett skal etter det opplyste gjennomføres i mars dette året.

Serkan Bulut tok ut stevning i vår sak 31. januar 2021. Saken ble anlagt for Oslo tingrett som rett verneting, men Bulut ba samtidig om at saken ble overført til en annen domstol

fordi samtlige dommere i Oslo etter hans syn var inhabile. I kjennelse av 26. april samme år konkluderte Borgarting lagmannsrett med at Buluts habilitetsinnsigelse ikke kunne føre fram. Buluts senere forsøk på å få endret lagmannsrettens kjennelse førte heller ikke fram. Hovedforhandling ble gjennomført i Oslo tinghus 25. og 26. januar 2022. Serkan og Larysa Bulut var til stede under hele hovedforhandlingen og avga begge forklaring. Det vises til rettsboka for nærmere detaljer rundt bevisførselen og gjennomføringen av hovedforhandlingen.

Saksøker – Serkan Bulut – har i hovedtrekk argumentert slik:

Alle de fire avslagene som er gitt i etterkant av lagmannsrettens dom er ugyldige. Det kreves også dom for at alle vedtakene er ugyldige. En slik stadfestelse fra retten knyttet til tidligere vedtak kan tenkes å ha betydning, blant annet for rennømmé og videre karriere. Det foreligger også særlige grunner som tilsier at retten i denne saken bør gi dom for realiteten ved å pålegge Tilsynsrådet å utstede ny bevilling.

Forholdene som begrunnet tilbakekallet av bevillingen fant sted for rundt fem år siden. Tilsynsrådet og lagmannsretten tar feil når de i sine avgjørelser skriver at Bulut i liten grad tar kritikken inn over seg. De kritikkverdige forholdene knyttet til blant annet håndteringen av klientmidler ble rettet opp så snart Bulut ble oppmerksom på dem. Bokettersynet som ble gjennomført i Rettshjelp Bulut & Co viser at tilsvarende forhold ikke har funnet sted senere. Det må imidlertid være tillatt å mene at Tilsynsrådet og lagmannsretten har vært uforholdsmessig strenge i sine reaksjoner, sett i lys av den korte tiden Bulut hadde vært i Advokatfirmaet Suleiman før forholdene ble avdekket og det faktum av den manglende kontrollen ikke førte til at klientmidler e.l. gikk tapt.

Tiden som har gått siden tilbakekallet taler med styrke for at de fire avslagene på søknad om ny bevilling er ugyldige. Ut fra praksis ser det ut som tapstiden i sammenlignbare saker ofte ligger på rundt to år. I denne saken har det gått mellom tre og fire år. Forholdene som begrunnet tilbakekallet ligger enda lenger tilbake i tid.

Påstanden om at virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS har innebåret en omgåelse av regelverket om fri rettshjelp er feil. Det var ikke ulovlig for Serkan Bulut å utføre internt arbeid i firmaet så lenge Larysa Bulut stod for all klientkontakt og all annen utadrettet virksomhet. Både Serkan og Larysa Bulut har vært åpne om hvordan virksomheten har vært innrettet og har ikke prøvd å skjule noe. Det finnes mange eksempler på at advokater og rettshjelpere mottar bistand fra andre, for eksempel fra advokatassistenter. Ingen har tidligere antydnet at ikke dette skulle være tillatt.

Serkan Bulut sluttet under alle omstendigheter å hjelpe Larysa med hennes saker da Statens sivilrettsforvaltning ga uttrykk for sin regelforståelse i slutten av 2019. Dette er nå

to år siden, og tidsmomentet tilsier under alle omstendigheter at disse forholdene ikke kan begrunne fortsatte avslag på nye søknader om advokatbevilling.

Det kreves dom for at staten er erstatningsansvarlig som følge av ugyldige vedtak. Prinsipalt anføres at det foreligger objektivt ansvar for ugyldige vedtak i tråd med rettspraksis. Subsidiært anføres ansvar etter skadeerstatningsloven § 2-1. Det er utvist uaktsomhet både knyttet til feil juss, feil faktum og uriktig veiledning. Det er på det rene at det har oppstått et tap som følge av at den manglende bevillingen.

Serkan Bulut har lagt ned slik påstand:

1. Tilsynsrådets vedtak av 23. november 2020, 11. mars 2021, 30. september 2021 og 16. desember 2021 kjennes ugyldig.
2. Tilsynsrådet dømmes til omgående å utferdige advokatbevilling for Serkan Bulut.
3. Staten ved Tilsynsrådet kjennes erstatningsansvarlig for tap som følge av 4 ugyldige vedtak om avslag på advokatbevilling, subsidiært erstatningsansvarlig for tap som følge av feil veiledning.
4. Serkan Bulut tilkjennes saksomkostninger.

Saksøkte – staten v/ Tilsynsrådet for advokatvirksomhet – har i hovedtrekk argumentert slik:

Serkan Bulut mangler rettslig interesse i å få dom for at andre vedtak enn det siste avslaget er ugyldig, jf tvisteloven § 1-3 annet ledd. Videre må Buluts påstand om at Tilsynsrådet omgående må utferdige ny bevilling avvises, da det ikke gjelder en alminnelig adgang til å avsi dom for realiteten, jf Rt-2001-995.

Tilsynsrådet har med rette avslått Serkan Buluts søknader om ny bevilling. Tilsynsrådet har korrekt lagt til grunn de faktiske og rettslige utgangspunktene som følger av Borgarting lagmannsretts dom. Som advokatselskapet Suleimans regnskaps- og revisjonspliktige advokat, hadde Bulut det overordnede ansvaret for advokatvirksomheten i selskapet. Tilbakekallet av bevillingen skyldtes graverende forhold og omfattende, alvorlige brudd på Buluts plikter, herunder særlig mangelfull kontroll med selskapets regnskapsføring og totalt mangelfull kontroll med avstemming av klientmidler. Den manglende kontrollen med økonomiske forhold og klientmiddelhåndteringen ligger i kjernen av det som rammes av domstolloven § 230 første ledd nr. 1.

Når det gjelder forholdene knyttet til Rettshjelp Bulut & Co AS, viser staten til at selskapet har fått betydelige og uberettigede utbetalinger fra statsforvalterne. Dette har selskapet fått ved å organisere virksomheten på en måte som gjør at det gjennomgående har fått betalt for Serkan Buluts bistand i saker honorert under stykkprisordningen, selv om Serkan Bulut

verken var advokat eller registrert rettshjelper og derfor ikke hadde adgang til å yte fri rettshjelp og honoreres etter ordningen, jf rettshjelploven § 2 med tilhørende regelverk, herunder stykkprisforskriften § 1, jf domstoloven § 218.

Etter tilbakekallet har Serkan Bulut ved flere anledninger opptrådt på en kritikkverdig måte, blant annet ved å ta hemmelige lydopptak. Dette er forhold som også tilsier at han etter en helhetsvurdering ikke har gjenvunnet tilstrekkelig tillit.

Bulut kan ikke under noen omstendigheter få medhold i sitt krav om fastsettelsesdom for erstatningsansvar. Det er ikke grunnlag for objektivt ansvar i en sak som denne, og eventuelle feil i rettsanvendelsen har ikke vært uforsvarlige.

Staten v/ Tilsynsrådet for advokatvirksomhet har lagt ned slik påstand:

1. Staten v/ Tilsynsrådet for advokatvirksomhet frifinnes.
2. Staten v/ Tilsynsrådet for advokatvirksomhet tilkjennes sakskostnader.
- 3.

Rettsens vurdering

Hovedkonklusjoner

Retten har kommet til Tilsynsrådets fire siste avslag på Serkan Buluts søknader om advokatbevilling er ugyldige. Retten er ikke enig med staten i at innretningen på virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS innebar noen omgåelse av rettshjelploven eller stykkprisforskriften. De opprinnelige forholdene som begrunnet tilbakekallet av Buluts bevilling kan – på grunn av tiden som har gått – ikke alene begrunne de fortsatte avslagene på hans nye søknader om bevilling. Buluts uskjønnsomme og kritikkverdige opptreden i forsøket på å få bevillingen tilbake kan etter rettsens syn heller ikke tillegges utslagsgivende vekt i den samlede vurderingen av om han nå har den tillit som er nødvendig for å kunne være advokat.

Retten har videre kommet til at staten er erstatningsansvarlig i medhold av arbeidsgiveransvaret for det tapet Bulut har lidt som følge av at Tilsynsrådet avsto hans søknad om bevilling den 23. november 2020.

Rettslige utgangspunkter

Avslagene på Buluts søknader om bevilling er hjemlet i domstoloven § 220 fjerde ledd. I denne bestemmelsen står det at det ikke kan utstedes ny bevilling dersom det foreligger «forhold som etter § 230 ville ført til at advokatbevillingen ville blitt satt ut av kraft eller

kalt tilbake». I vår sak er det opprinnelige tilbakekallet hjemlet i domstolloven § 230 første ledd nummer 1. Her står det:

Advokatbevillingsnemnden kan kalle tilbake en advokatbevilling dersom advokaten:

1. gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdig til å drive advokatvirksomhet, eller som gjør at vedkommende mister den tillit som er nødvendig i yrket.

Spørsmålet i vår sak er om Bulut fortsatt ikke har «den tillit som er nødvendig i yrket».

Høyesterett har i Rt. 2006 side 1435 avsnitt 20 pekt på de ulike virkningene som knytter seg til et tilbakekall av bevilling etter domstolloven § 230 nr. 1 (som i vår sak) og tilbakekall i medhold av § 230 nr. 2 og 3 (hvor advokaten har krav på ny bevilling når de pliktstridige forhold er brakt i orden). Høyesterett uttaler:

Ny bevilling etter et tilbakekall etter nr. 1 krever en bredere vurdering, der det må finnes godtgjort at det ikke lenger foreligger forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdig til å drive advokatvirksomhet eller at vedkommende for øvrig ikke har den tillit som er nødvendig

Videre uttaler Høyesterett i avsnitt 30 følgende om terskelen for tilbakekall (og senere avsalg) etter § 230 nr. 1:

...terskelhøyden for overtredelse av generalklausulen i nr. 1 er en annen enn terskelhøyden etter de konkrete bestemmelsene i nr. 2 og nr. 3. Ordlyden i nr. 1 taler med tyngde for dette. «Uskikket», «uverdig» og «mister den tillit som er nødvendig i yrket» er meget belastende ordbruk, som peker mot enten misligheter eller et omfattende brudd på profesjonelle plikter. [...]

Det er enighet om at retten har full prøvingskompetanse ved vurderingen av om Bulut fortsatt ikke har «den tillit som er nødvendig i yrket».

Det er tre hovedmomenter som etter rettens syn har betydning for den skjønnsmessige helhetsvurderingen av om Serkan Bulut har gjenvunnet tillit. Den ene momentet handler om forholdene som begrunnet det opprinnelige tilbakekallet. Det andre momentet handler om innretningen på av virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS. Det tredje momentet handler om Serkan Buluts generelle opptreden etter tilbakekallet. Disse momentene vil bli gjennomgått i det følgende.

Forholdene som begrunnet tilbakekallet

Som tidligere nevnt har både tingretten og lagmannsretten konkludert med at Advokatbevillingsnemndas tilbakekall av bevillingen til Serkan Bulut var gyldig. Ut fra

premissene framstår det som lagmannsretten har vurdert forholdene som lå til grunn for tilbakekallet som mer graverende enn tingretten gjorde. I motsetning til tingretten mente lagmannsretten at forholdene var så graverende at Tilsynsrådets to første avslag på Buluts søknader om ny bevilling også var gyldige. Det siste av disse to avslagene ble gitt ett år og åtte måneder etter tilbakekallet.

Bulut har argumentert for at lagmannsretten baserer seg på uriktige forutsetninger og at den har vært for streng i vurderingen av forholdene i advokatfirmaet Suleiman og av Buluts ansvar for disse forholdene. Uavhengig av formell rettskraft mener retten det ikke er riktig å overprøve lagmannsrettens vurderinger av de forholdene som lå til grunn for gyldige tilbakekallet. Retten tar derfor – i likhet med lagmannsretten – utgangspunkt i at Bulut har gjort seg skyldig i «omfattende, alvorlige brudd på profesjonelle plikter» (sitatet er hentet lagmannsrettens premisser som er gjengitt i vår dom på side 16).

Lagmannsretten sier ikke noe direkte i premissene om hva den anser som en riktig tapsperiode for Buluts omfattende og alvorlige brudd på sine profesjonelle plikter. Statens argumentasjon for lagmannsretten knyttet til tapsperioden er imidlertid gjengitt slik i dommen:

Når det gjelder tidsmomentet, har staten anført at det i forvaltningspraksis er lagt til grunn at ny bevilling etter tilbakekall i medhold av domstolloven § 230 første ledd nr. 1 normalt ikke innvilges før etter to til tre år.

Lagmannsretten gir deretter uttrykk for følgende vurderinger:

Tilbakekall av advokatbevilling i medhold av domstolloven § 230 første ledd nr. 1 er forbeholdt de mer graverende tilfeller av forgåelser en advokat kan begå i yrkesutøvelsen. Etter lagmannsrettens syn tilsier dette at det normalt må gå noe tid, antydningvis et par år, før det er aktuelt å innvilge søknad om ny bevilling. Lagmannsretten understreker imidlertid at søknad om ny bevilling etter tilbakekall etter gjeldende rett skal undergis en konkret vurdering, hvor tidsmomentet alene kun unntaksvis vil være avgjørende.

Lagmannsretten vurderingen av tidsmomentet gjengis senere i dommen slik (sitatet er også inntatt på side 15 i vår dom):

Tidsmomentet trekker også isolert sett imot å innvilge Serkan Bulut ny bevilling. På vedtakstidspunktet i august 2019 var det bare gått ca. ett år og åtte måneder siden Buluts bevilling ble tilbakekalt.

Etter rettens syn er det ikke unaturlig å forstå lagmannsretten slik at den i utgangspunktet så for seg at forholdene som begrunnet tilbakekallet ville gitt en tapsperiode på to til tre år. Et slikt utgangspunkt ville også vært i tråd med det utgangspunktet Høyesterett oppstilte Rt. 2007 side 587. I denne saken var spørsmålet om en straffedømt advokat skulle idømmes tap av advokatbevillingen som rettighetstap. Høyesterett uttaler i avsnitt 45:

Dersom strafforfølgingen mot A hadde startet høsten 2001 og blitt avsluttet innen normal tid, finner jeg det klart at A skulle ha blitt fradømt retten til å drive som advokat for en periode av to til tre år. Han har ved sin medvirkning til overtredelse av straffebudet om motarbeiding av rettsvesenet utvist dårlig dømmekraft og lav moral, noe som kan vitne om uskikkethet til å praktisere som advokat. Hensynet til den allmenne tillit står også sentralt.

Uavhengig av hva som kan utledes av lagmannsrettens domspremisser er rettens vurdering i vår sak uansett at forholdene som begrunnet tilbakekallet av Serkan Buluts advokatbevilling i seg selv tilsier en tapsperiode på to til tre år.

Organiseringen av virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS

Retten finner innledningsvis grunn til å understreke at misbruk av ordningen for fri rettshjelp eller andre ordninger for utbetaling av salær fra det offentlige ligger kjerneområdet for hva som kvalifiserer som «omfattende brudd på profesjonelle plikter» for en advokat. Staten utbetaler årlig store beløp til advokater (og rettshjelpere) i salær for deres arbeid med straffesaker og fri rettshjelpssaker. Selv om myndighetene fører en viss kontroll med utbetalingene er systemene for salærfastsettelse i stor grad tillitsbaserte. Advokatene forutsettes å opptre med lojalitet til de etablerte systemene, og eventuelle brudd på regelverket bør følges opp av tilsynsmyndighetene. Retten er enig med staten i at en advokat som gjør seg skyldig i omfattende og bevisste omgåelser av regelverket for salærfastsettelse vanskelig kan sies å ha den «tillit som er nødvendig i yrket». Spørsmålet i denne saken er imidlertid om det foreligger noe misbruk av regelverket.

Stykkprisforskriften § 2 gir nærmere regler for beregningen av stykkprisen. I bestemmelsens andre ledd står det:

Stykkprisbetaling skal kompensere for alt arbeid som er utført i en sak, herunder forberedende arbeid, arbeid i rettsmøte og etterarbeid. Salær etter salærforskriften § 11 kommer i tillegg til stykkprisbetalingen. Salærforskriften § 10 kommer ikke til anvendelse i saker som betales med stykkpris

Stykkprissystemet er basert på en tankegang om at advokatene i noen saker vil få betalt for mer arbeid enn det som faktisk er nedlagt, og at de i andre saker vil få mindre betalt. En stykkpris kan følgelig ikke settes ned med den begrunnelse at betalingen tar utgangspunkt i et høyere antall timer enn det som faktisk har medgått på saken. I fritt rettsrådssaker er det likevel et grunnvilkår at advokatens arbeid med saker overstiger 2 timer. Dette følger av stykkprisforskriften § 5.

Dersom stykkprisen reflekterer arbeidsmengden i en gjennomsnittlig sak og ulike advokater nedlegger omtrent like mye arbeid i like saker, vil advokatene – dersom de har en viss mengde stykkprissaker – samlet sett få en noenlunde riktig betaling. For de

salærfastsettende myndighetene (statsforvalteren i fritt rettsrådssaker og domstolene/fylkesnemnda i straffesaker/fri sakførselsaker med stykkpris) innebærer stykkprisordningen en stor forenkling av det alternative arbeidet med å skulle kontrollere nødvendigheten av det antallet timer som advokaten oppgir å ha brukt på saken.

Prinsippet om stykkpris innebærer at de salærfastsettende myndighetene normalt ikke foretar noen kontroll av hvilket faktisk arbeid den enkelte advokat og rettshjelper har nedlagt i en stykkprissak. I salæroppgavene som sendes domstolene gis det ingen opplysninger om hvilken tid advokaten har brukt på saksforberedelse så lenge advokaten krever å få utbetalt stykkpris. I rettsrådssaker – som ofte omtales som egeninnvilgingssaker – sender advokaten/rettshjelperen et søknadsskjema til statsforvalteren (normalt i etterkant av at rettsrådet er gitt) hvor det gis korte opplysninger om saksforholdet og hvor det også opplyses hvor mye arbeid som faktisk er utført. Opplysningene om faktisk medgått tid har ingen betydning for innvilgelsen av eller størrelsen på stykkprisen idet denne vil være den samme så lenge arbeidet overstiger 2 timer. Opplysningene gir imidlertid myndighetene nyttig statistisk informasjon om hvor mye tid landets advokater og rettshjelpere faktisk bruker på stykkprissakene. Denne informasjonen har blant annet blitt analysert av Menon Economics i rapporten «Analyse av stykkpris og medgått tid» fra 2019. I rapporten framgår det i punkt 3 at det er stor variasjon i hvor mye tid advokater rapporterer at de bruker på en stykkprissak. Variasjonen kan ifølge Menons analyser ikke bare forklares med at sakene er ulike. Analysen viser også at det er forskjeller på advokater. I punkt 3.1.2. i rapporten står det:

3.1.2 Mye av variasjonen kan forklares av forskjeller mellom ulike advokater

Når vi bryter ned variasjonen i tidsbruk til variasjon mellom ulike advokater, ser vi at variasjonen er stor. Selv når vi begrenser utvalget til advokater som i datasettet har gjennomført over 100 saker innen en sakstype, finner vi flere eksempler på advokater som rapporterer å i gjennomsnitt ha brukt to og tre ganger så mye tid per sak som sine kolleger, [...]. Dette saksantallet er tilstrekkelig til at variasjon som skyldes den enkelte sak ikke vil påvirke gjennomsnittet. Dette er derfor en sterk indikasjon på at advokatene har stor autonomi med hensyn til hvor lang tid de velger å bruke på å løse et oppdrag, og at det finnes ulike advokattyper. Det kan likevel være tilfelle at enkelte advokater tiltrekker seg mer kompliserte saker enn andre, for eksempel gjennom henvisninger fra interesseorganisasjoner. Tallene sier heller ingenting om hvorvidt advokatene som har mindre timebruk er mer effektive, utfører færre oppgaver eller om de leverer arbeid med lavere kvalitet.

Menons konklusjon om at ulike advokater bruker ulik tid på like saker utgjør etter rettens syn et viktig bakteppe for vurderingen av hvordan stykkprissystemet er innrettet og hvordan det praktiseres. Dette har betydning for tolkningen av regelverket som igjen har betydning for spørsmålet om ekteparet Bulut har gjort seg skyldig i en «omfattende og gjennomgående omgåelse» av rettshjelploven og stykkprisforskriften, slik tilsynsmyndighetene har lagt til grunn.

Larysa Bulut har fylt ut egeninnvilgningsskjema på www.rettshjelp.no i saker hvor hun selv har jobbet minst 2 timer. Staten har ikke bestridt at hennes eget arbeid i alle sakene ville gitt grunnlag for de stykkprisene hun har fått ubetalt. Dersom hun ikke hadde innhentet bistand fra Serkan Bulut og hadde klart å håndtere sakene på en tilfredsstillende måte innenfor den tiden hun selv hadde benyttet, ville det følgelig ikke vært tale om noen uberettigede utbetalinger av stykkpris. Spørsmålet er derfor om tilleggsarbeidet som Serkan Bulut nedla i saken innebærer at utbetalingene likevel blir uberettigete.

Etter rettens syn kan ikke spørsmålet om lovligheten av Serkan Buluts interne bistand løses individuelt ut fra de konkrete forholdene i vår sak. Spørsmålet må løses ut fra en generell fortolkning av regelverket. Dersom bistand fra interne rådgivere normalt tillates i stykkprissaker mener retten at Serkan Buluts interne bistand til Larysa Bulut også må ha vært tillatt selv om denne bistanden var omfattende og Serkan Bulut i tillegg hadde mistet sin advokatbevilling. Retten er følgelig ikke enig med Aker og Bærum tingrett når den ser ut til å legge til grunn at spørsmålet kan løses på bakgrunn av de konkrete forholdene i denne saken (sitatet er inntatt i vår dom på side 22):

Problemet er slik retten ser det ikke at det i seg selv ytes rettshjelp av andre enn saksøkeren i saker med fri rettsråd. Det som er utfordringen er at saksøkeren har organisert sin virksomhet slik at rettshjelp på hennes saker ytes av en person som er fratatt muligheten til å jobbe som advokat, og hvor saksøker i tillegg påførte dette arbeidet på fakturagrunnlaget som lå til grunn for utbetalinger fra fylkesmannen slik at utbetalinger ble urettmessige.

Retten vil for øvrig bemerke at de framlagte eksemplene på «fakturagrunnlag» som ble innhentet i forbindelse med bokettersynet i Rettshjelp Bulut Co AS etter det opplyste aldri skal ha blitt sendt inn som grunnlag for noen utbetalinger fra staten. Som tidligere nevnt var det Larysa Buluts utfylling av egeninnvilgningsskjemaet på www.rettshjelp.no som dannet grunnlaget for utbetalingene av stykkpris. «Fakturagrunnlagene» ble først utlevert da statsforvalteren/tilsynsmyndighetene ønsket stikkprøver som viste hvor mye arbeid som var utført i utvalgte saker. Årsaken til at timelistene er betegnet «fakturagrunnlag» er ifølge Larysa Bulut at firmaets regnskaps- og timeføringssystem (Jussystemer) konsekvent omtaler timelister på en sak som fakturagrunnlag.

Slik retten forstod statens argumentasjon under hovedforhandlingen mener staten at en advokat/rettshjelper ikke har lov til å motta intern bistand fra andre enn eventuelle andre advokater/rettshjelpere i stykkprissaker. Forbudet mot å motta intern bistand gjelder etter statens syn selv om denne bistanden ikke inngår i beregningen av det timetallet som utløser stykkprisen. Begrunnelsen for dette er at advokaten/rettshjelperen selv er forventet å utføre det antall timer som saken krever. Slik retten forstår det, er dette en argumentasjon som vil slå til for alle stykkprissaker, det vil si både fritt rettsrådssaker, fri sakførselssaker med stykkpris (aktuelt i fylkesnemnda) og alle straffesaker med stykkpris. Staten har i hvert fall

ikke pekt på noen forskjeller mellom de ulike stykkprissakene som skulle tilsi at intern bistand ville være greit i noen type stykkprissaker men ikke i andre.

Intern rettslig bistand kan tenkes gitt av ulike personer på et advokatkontor. Retten er enig med staten i at det ikke er naturlig å sammenligne Serkan Buluts bistand med det kontorarbeidet som en tradisjonell advokatsekretær utfører. En del moderne advokatassistenter utfører imidlertid juss-relatert arbeid som er mer sammenlignbart med Buluts interne bistand. Videre er det vel kjent at mange advokatfirmaer – også firmaer som jobber med stykkprissaker – regelmessig benytter studentpraktikanter («trainees»). Studentpraktikantenes arbeid er normalt av rettslig art. Dersom statens fortolkning av stykkprisregelverket skulle legges til grunn, ville det innebære at en forsvarer som honoreres med stykkpris i en straffesak ikke har anledning til å la en studentpraktikant gjøre rettskildesøk til bruk for prosedyren fordi forsvareren forutsettes å gjøre de nødvendige rettskildesøkene selv.

Statens regel forståelse synes å være basert på et premiss om at enhver stykkprissak forutsetter at det legges ned et bestemt antall arbeidstimer og at problemstillingen derfor er om advokaten/rettshjelperen kan overlate en del av de arbeidstimerne som saken uansett «krever» til andre. Sett i lys av funnene i den tidligere siterte analysen til Menon Economics kan det reises spørsmål om et slikt premiss er dekkende for hva som faktisk er praksis blant advokater og rettshjelpere. Menons analyser viser at det er store forskjeller på hvor mye arbeid ulike advokater rapporterer at de legger ned i like saker. Et utgangspunkt om at enhver sak «krever» et visst antall arbeidstimer blir derfor, etter rettens syn, ikke helt riktig. Eksempelvis vil det arbeid en studentpraktikant bruker på å bistå forsvarer med rettskildesøk før en hovedforhandlingen ikke nødvendigvis være arbeid forsvareren selv ville nedlagt i saken uten den interne bistanden. For klienten og samfunnet vil det derfor, slik retten ser det, ikke nødvendigvis være en ulempe at en advokat eller rettshjelper har mulighet til å motta intern rettslig bistand fra andre på sitt kontor i arbeidet med stykkprissaker. Uttalelsene til Statens sivilrettsforvaltning (inntatt i vår dom på side 20) om at «en større del av betalingen gjelder bistand som er gitt av en person som ikke har krav på betaling etter salær- eller stykkprisforskriften» tyder på at sivilrettsforvaltningen har basert seg på et premiss om at Larysa Buluts saker «krevde» et visst antall arbeidstimer som oversteg de timene hun selv la ned i saken. Når hun ikke selv nedla det arbeidet i saken som den «krevde» oppfatter retten at sivilrettsforvaltningen mener at hun og Serkan Bulut har omgått regelverket.

Retten har vanskelig for å se at Statens sivilrettsforvaltnings fortolkning av regelverket har støtte rettshjelploven og/eller stykkprisforskriften. Som tidligere nevnt har de salærfastsettende myndigheter ikke adgang etter stykkprisforskriften til å sette salæret ned under henvisning til at advokaten har brukt færre timer på saken enn det timeantallet som stykkprisbetalingen tar utgangspunkt i. Selv om det skulle bli avdekket at en advokat/rettshjelper systematisk bruker mindre tid på saken enn stykkprisbetalingen tar

utgangspunkt i, er det fortsatt ikke noe i regelverket som tilsier at salæret kan settes ned av den grunn, så lenge de øvrige vilkårene for stykkprisutbetaling er oppfylt. Etter rettens syn er dette en generell svakhet ved stykkprissystemet. Denne generelle svakheten ved systemet er for øvrig også framhevet i Rettshjelpsutvalgets utredning (NOU 2020:5) punkt 20.2.5 *Stykkprisordningen gjør det lite lønnsomt å påta seg saker hvor rettshjelpsbehovet er stort*. All den tid ordningen er innrettet slik at Larysa Bulut ville hatt krav på utbetaling av stykkpris for det arbeidet hun alene har nedlagt i saken, har imidlertid retten vanskelig for å se at Serkan Buluts bistand på den samme saken kan anses som noen omgåelse av stykkprisforskriften.

Rettshjelploven § 2, som Statens sivilrettsforvaltning har henvist til i sin uttalelse, angir hvem som kan gi fri rettshjelp. I tillegg til at fri rettshjelp kan gis av advokater (bestemmelsens første ledd), følger det av bestemmelsens tredje ledd og forskrift av 9. oktober 1997 at fri rettshjelp også kan gis av den som har rett til å utøve rettshjelpsvirksomhet i medhold av domstolloven § 218 andre ledd. Det er på det rene at Serkan Bulut verken har eller hadde advokatbevilling eller tillatelse til å drive rettshjelp etter § 218 andre ledd. Dersom han hadde utøvd rettshjelpsvirksomhet i strid med rettshjelploven § 2 ville han følgelig også ha brutt det generelle rettsrådsmonopolet i domstolloven § 218. Staten anfører imidlertid ikke (lenger) at Serkan Bulut har brutt rettsrådsmonopolet ved sin interne bistand til Larysa Bulut. Så lenge Serkan Bulut ikke anklages for å ha brutt rettsrådsmonopolet kan han og Larysa Bulut vanskelig sies å ha brutt eller omgått reglen om hvem som kan gi rettshjelp i rettshjelploven § 2.

Retten kan ikke se at det er andre forhold ved organiseringen av virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS som svekker tilliten til Serkan Bulut. Selv om Serkan Buluts eierskap i Rettshjelp Bulut & Co AS innebærer at organiseringen har noen likhetstrekk med den kritiserte organiseringen av advokatfirmaet Suleiman, oppfatter retten at det også er klare forskjeller på ansvarsforholdene i de to selskapene. Blant annet har Larysa Bulut, som eneste rettshjelper/advokat, etter det opplyste vært styreleder i Rettshjelp Bulut & Co AS helt siden oppstarten.

Rettens konklusjon er etter dette at det ikke er rettslig grunnlag for å hevde at organiseringen av virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS utgjorde en omgåelse av rettshjelploven og/eller stykkprisforskriften. Organiseringen av dette selskapet er følgelig ikke et moment av betydning for helhetsvurderingen av om Serkan Bulut i dag har gjenvunnet den tillit som er nødvendig som advokat.

Bulut opptreden etter at bevillingen ble tilbakekalt

Etter at Serkan Buluts bevilling ble tilbakekalt har hans holdning til tilsynsmyndighetene, Statens sivilrettsforvaltning, statsforvalteren og domstolene vært preget av mistro og konflikt. Lagmannsretten uttalte i sin dom (sitert i vår dom på side 19) at Bulut «i liten

grad synes å ha tatt inn over seg eller på annen måte vist at han har tatt lærdom av den kritikk han har fått fra tilsynsmyndighetene». Også i vår sak er rettens inntrykk at Bulut først og fremst forklarer tilbakekallet av hans bevilling med feil og uredelige hensikter hos de organene som har vurdert saken hans, og ikke med feil han selv har gjort. I sin gjennomgang av retts- og forvaltningspraksis under hovedforhandlingen ga Bulut uttrykk for at han var innforstått med at «det smarte» med tanke på gjenerverv av bevillingen nok hadde vært å «legge seg flat». Retten har vanskelig å forstå hvorfor Bulut – til tross for at han innser dette – i så liten grad er villig til å ta selvkritikk for forholdene som lå til grunn for tilbakekallet av hans bevilling. Tilbakekallet har blitt ansett gyldig av både tingretten og lagmannsretten, og Buluts forsøk på å anke lagmannsrettens dom til Høyesterett og å få saken gjenåpnet har ikke ført fram.

I sine forsøk på å få bevillingen tilbake har Bulut ved flere anledninger hatt en opptreden som etter rettens syn må karakteriseres som dels uskjønnsom og dels direkte kritikkverdigg. Retten vil særlig trekke fram to forhold:

- Bruken av hemmelige lydopptak

I etterkant av tilbakekallet tok Bulut kontakt med en saksbehandler i Tilsynsrådet for å få veiledning om hva han kunne gjøre. Bulut og saksbehandleren gjennomførte to møter. I hemmelighet tok Bulut samtalene opp på bånd. Det framgår av opptakene at saksbehandler ga uttrykk for sympati med Bulut, blant annet fordi Bulut hadde blitt sittende igjen med ansvaret for alle problemene i Advokatfirmaet Suleiman. Bulut har senere lagt de hemmelige opptakene fram for domstolene som en type bevis for at tilsynsmyndighetenes beslutning om tilbakekall ikke holder mål.

Bulut tok også hemmelige opptak av ankeforhandlingen i lagmannsretten. Disse opptakene ble senere påberopt som bevis til støtte for hans begjæring om gjenåpning av saken. I gjenåpningsbegjæringen til Agder lagmannsrett skriver Bulut blant annet:

Det viser seg at det fant sted en alvorlig hendelse under lagmannsrettens domskrivning, da alle tre lagdommere endret på vitneforklaringen til revisor Christoffersen. Lagmannsretten skrev i dommen følgende:

[Buluts sammenstilling av lagmannsrettens premisser og lydopptakene gjengis ikke her, rettens bemerkning]

[...] Lagmannsretten har i strid med vitneforklaringen valgt å endre årstallet fra 2017 til 2018 for å kunne konstatere at det forelå noen uforbedrede forhold både på og etter vedtakstidspunktet, dette for å kunne gi staten medhold i saken.

Retten mener Buluts bruk av hemmelige opptak er kritikkverdig. Det at han senere påberoper disse opptakene som bevis i en sak som handler om hans egen egnethet som advokat framstår etter rettens syn lite skjønnsomt.

- Beskyldninger mot enkeltpersoner og mistenkeliggjøring av motiver

Bulut har i prosessen kommet med flere beskyldninger mot ansatte i de ulike organene som har håndtert saken hans. Den tidligere nevnte saksbehandleren i Tilsynsrådet ble av Bulut senere beskyldt for å være inhabil på grunn av rasistiske holdninger. En ansatt hos statsforvalteren ble anmeldt av Bulut. Videre har Bulut anført at alle dommerne i Oslo tingrett var inhabile til å behandle saken hans på grunn av bindinger til tilsynsmyndighetene.

I e-post av 25. oktober 2021 til en annen saksbehandler i Tilsynsrådet ga Bulut uttrykk for at han vil holde saksbehandleren personlig erstatningsansvarlig. I e-posten står det:

Det varsler herved om at tilsynsrådets styrets medlemmer og spesielt du johannesen vil bli holdt solidarisk erstatningsansvarlig når jeg vinner saken til slutt i domstolene for den myndighetsmisbruk dere holder på med.

Retten mener den nevnte mistenkeliggjøringen og pågangen ovenfor enkeltpersoner er kritikkverdig og vitner om dårlig dømmekraft hos Serkan Bulut.

Selv om Buluts opptreden er kritikkverdig har han – så vidt retten kan se – ikke gjort seg skyldig i noen direkte lovbrudd. De nevnte hendelsene fant alle sted etter at han hadde blitt fratatt bevillingen. I en tillitsvurdering etter domstoloven § 220 fjerde ledd vil det være langt mindre rom for kritikkverdig opptreden hos en person som opptrer som advokat enn det vil være hos en privatperson. Det forhold at Bulut har opptrådt uskjenksomt og kritikkverdig som privatperson i en vanskelig og presset situasjon tilsier ikke nødvendigvis at han kan komme til å opptre på samme måte som advokat. Retten mener på denne bakgrunn at Buluts generelle opptreden etter tilbakekallet ikke kan tillegges stor betydning for vurderingen av om han nå har gjenvunnet den nødvendige tillit etter domstoloven § 230 første ledd nummer 1.

Den samlede vurderingen av tillit etter domstoloven § 230 første ledd nummer 1.

Retten har i drøftelsene ovenfor konkludert med at forholdene som begrunnet tilbakekallet av Buluts bevilling må anses som «omfattende, alvorlige brudd på profesjonelle plikter» som i seg selv tilsier en tapsperiode på mellom 2 og 3 år. Videre har retten konkludert med at Serkan Buluts interne bistand til Larysa Bulut ikke utgjorde noen omgåelse av rettshjelploven og stykkprisforskriften. Innretningen på virksomheten i Rettshjelp Bulut &

Co AS er etter rettens syn derfor ikke et moment som kan tillegges vekt i den samlede vurderingen av tillit etter domstolloven § 230 første ledd nummer 1. Avslutningsvis har retten konkludert med at Serkan Bulut har opptrådt uskjønnsomt og kritikkverdig i sine forsøk på å få bevillingen tilbake, men at dette er forhold som må tillegges begrenset vekt fordi Bulut opptrådte som privatperson og ikke som advokat.

Det første av de fire avslagene som Bulut nå ønsker å få overprøvd er fra 23. november 2020. Avslaget ble altså gitt over et år etter avslaget av 29. august 2019 som Borgarting lagmannsrett vurderte gyldigheten av. Avslaget av 23. november 2020 ble videre gitt knappe tre år etter at Advokatbevillingsnemnda tilbakekalte Buluts bevilling den 14. desember 2017.

Staten mener at Bulut ikke har rettslig interesse i å få dom for at avslaget av 23. november 2020 var ugyldig all den tid det er gitt nye avslag i etterkant. Retten vil komme tilbake til spørsmålet om hvilke krav Serkan Bulut har rettslig interesse i å få dom for. Siden Bulut også har framsatt krav om dom for erstatningsansvar er det imidlertid enighet om at retten prejudisielt uansett må kunne ta stilling til gyldigheten av alle de fire avslagene.

Sett i lys av tiden som hadde gått siden tilbakekallet er rettens samlede vurdering at Tilsynsrådets avgjørelse om å avslå Serkan Buluts søknad om ny bevilling den 23. november 2020 var feil. Slik retten ser det, hadde Bulut på dette tidspunktet gjen vunnet «den tillit som er nødvendig i yrket», og vilkårene for utstedelse av ny bevilling etter domstolloven § 220 var derfor oppfylt.

Erstatningsansvaret

Serkan Bulut har fremsatt krav om fastsettelsesdom for at staten er erstatningsansvarlig for det tap han har blitt påført som følge av de ugyldige avslagene. Det er ikke omstridt at en skadelidt har anledning til å kreve fastsettelsesdom for erstatningsansvar så lenge det er sannsynlig at den skadevoldende handlingen har resultert i en eller annen form for tap. I vår sak framstår det etter rettens syn ganske klart at kravene til sannsynliggjøring av både skade (tap) og årsakssammenheng er oppfylt. Det sentrale spørsmålet for vurderingen av erstatningsansvar i denne saken er dermed spørsmålet om ansvarsgrunnlag.

Regelen om arbeidsgiveransvar i skadeserstatningsloven § 2-1 er det generelle utgangspunktet for vurderingen av det offentliges erstatningsansvar ved ugyldige forvaltningsvedtak. Etter dette ansvaret svarer arbeidsgiver for alle sine ansattes uaktsomme handlinger og unnlater. Høyesterett har i Rt 2010 side 291 uttalt at aktsomhetsnormen ved offentlige myndighetsutøvelse er streng. I HR-2019-2396-A avsnitt 68 er innholdet i normen oppsummert slik:

Det følger av Rt-2010-291 *Vangen* avsnitt 42 med videre henvisninger at det offentlige har et strengt arbeidsgiveransvar for feil lovtolkning – feilen må være unnskyldelig for å gå fri fra ansvar. Det offentlige har likeledes et strengt arbeidsgiveransvar for feil ved den konkrete rettsanvendelsen. Spørsmålet i vår sak er om forvaltningens rettsanvendelse var forsvarlig ut fra det faktum som forelå på avgjørelsestidspunktet

Feilen ved Tilsynsrådets avslag av 23. november 2020 (og de påfølgende avslagene) er, slik retten vil oppsummere det, at Tilsynsrådet har basert seg på en uriktig forståelse av rettshjelploven og stykkprisregelverket. Dersom staten skal gå fri for ansvar etter arbeidsgiveransvaret er det dermed et vilkår at den uriktige tolkningen av regelverket har vært unnskyldelig.

Som det framgår av gjennomgangen ovenfor er Tilsynsrådets forståelse av regelverket i stor grad basert på uttalelser innhentet fra Statens sivilrettsforvaltning. Det forhold at feilen stammer fra et annet statlig organ kan imidlertid ikke innebære at den anses unnskyldelig. Etter rettens syn må Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og Statens sivilrettsforvaltning identifiseres for så vidt gjelder vurderingen av aktsomhet i denne saken.

Som det også framgår av gjennomgangen ovenfor tok Borgarting lagmannsrett ikke stilling til lovligheten av organiseringen av virksomheten i Rettshjelp Bulut & Co AS. Staten har heller ikke vist til noen andre kilder som eksplisitt støtter den regelforståelsen som lå til grunn for avslagene. Asker og Bærum tingrett ga som kjent staten medhold i Larysa Buluts sak, men denne dommen ble avsagt etter avslaget av 23. november 2020 og er i tillegg anket. Sett i lys av at Tilsynsrådets regelforståelse verken er basert på klare rettskilder eller fast praksis har retten vanskelig for å se at den kan anses unnskyldelig all den tid rettens konklusjon er at regelforståelsen er uriktig. Staten er følgelig erstatningsansvarlig etter skadeserstatningsloven § 2-1 for det tap Serkan Bulut har lidt som følge Tilsynsrådets avslag av 23. november 2020.

I og med staten pålegges erstatningsansvar i medhold av arbeidsgiveransvaret er det ikke nødvendig for retten å ta stilling til om staten også kunne vært holdt ansvarlig på objektive grunnlag.

Utforming av slutningen – hvilke krav kan Bulut få dom for?

I saker hvor forvaltningen har gitt flere avslag på samme type søknad vil den private parten som hovedregel bare ha rettslig interesse i å få dom for at det siste vedtaket er ugyldig. Dette er blant annet slått fast i Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse i Rt 2014 side 897. Det kan imidlertid tenkes unntak fra denne hovedregelen dersom den private parten kan påvise et reelt behov for rettslig avklaring knyttet til tidligere vedtak i saken.

I vår sak har Serkan Bulut fått medhold i sitt krav om at staten er erstatningsansvarlig for tapet han har lidt ved å være uten advokatbevilling fra 23. november 2020. Denne konstateringen av erstatningsansvar er basert på en prejudisiell konklusjon om at alle de fire avslagene er ugyldige. Så lenge Bulut har fått medhold i sitt krav om erstatningsansvar foreligger det etter rettens syn ikke særlige grunner som tilsier at det skal gjøres unntak fra hovedregelen om at det bare gis dom for at det siste avslaget er ugyldig. Det er dette vedtaket som formelt sett regulerer rettsstillingen mellom partene. Serkan Buluts krav om de tidligere avslagene kjennes ugyldige må derfor avvises.

Retten har også kommet til at Serkan Buluts krav om å få dom for at Tilsynsrådet skal pålegges å utstede ny advokatbevilling til ham må avvises. Selv om det foreligger enkelte rettskilder som støtter hans krav om dom for realiteten foreligger det også mange eksempler i rettspraksis på at denne type krav er avvist. Ett eksempel er Borgarting lagmannsretts dom av 19. mars 2021. Her uttaler lagmannsretten:

Det slås i HR-2009-379-A avsnitt 51 fast at domstolene – i mangel av lovhjemmel – bare unntaksvis vil ha adgang til å avsi realitetsdom. Dette gjelder også der vedtaket, som her, fullt ut er lovbundet. Tilsvarende er lagt til grunn i Rt-2001-995.

I Rt-2001-995 oppsummeres Høyesterett rettstilstanden slik:

Etter min mening er det ikke grunnlag i tradisjonell norsk rett for en generell regel om at domstolene ved lovbundne forvaltningsvedtak kan gi dom for realiteten. Jeg vil ikke utelukke at domstolene bør ha adgang til å gi realitetsdom i særlige tilfeller, for eksempel der noe annet vil være unødig formalisme eller hvis et forvaltningsorgan mot formodning ikke innretter seg lojalt etter en domstolsavgjørelse. Men den klare hovedregelen er den motsatte: domstolenes kontroll med forvaltningen er innskrenket til en legalitetskontroll. Dom på positivt vedtak krever særskilt hjemmel.

Det foreligger ingen lovhjemmel for å avsi realitetsdom i sak om ny advokatbevilling etter tilbakekall, og vi står ikke overfor et slikt særlig tilfelle som tilsier at domstolen likevel bør ha adgang til å avsi realitetsdom. Det er ingen holdepunkter for at tilsynsmyndighetene ikke vil rette seg etter en dom i saken, og det er mer enn unødig formalisme å overlate den videre forvaltningsbehandlingen til tilsynsmyndighetene. Lagmannsretten bemerker i den forbindelse at det er Tilsynsrådet, og ikke Advokatbevillingsnemnden som utsteder advokatbevilling

Selv om det i vår sak er Tilsynsrådet, og ikke Advokatbevillingsnemnda, som er saksøkt, mener retten like fullt at vi ikke står overfor et særlig tilfelle som tilsier at domstolen bør avsi dom for realiteten. Serkan Buluts krav om at Tilsynsrådet skal pålegges å utstede ny advokatbevilling til ham må derfor avvises.

Sakskostnader

Serkan Bulut har framsatt krav om sakskostnader på til sammen kroner 326 600,-. Kravet er basert på 142 timer arbeid med en timesats på 2300,- kroner.

Selv om enkelte av Buluts krav er avvist har han etter rettens syn fått medhold i det vesentlige. Dersom han hadde vært representert ved advokat ville han derfor hatt krav på å få erstattet sine nødvendige sakskostnader. Som selvprosederende part må imidlertid hans krav om sakskostnader vurderes etter tvisteloven § 20-5 første ledd, siste punktum. Her står det:

Parten kan kreve rimelig godtgjøring for eget arbeid med saken når det har vært særlig omfattende eller det ellers måtte ha vært utført av en prosessfullmektig eller annen fagkyndig hjelper.

I spesialmerkningen til bestemmelsen i lovforarbeidene (Ot.prp.nr.51 (2004-2005)) står det blant annet:

Det skal ikke være kulant for en part å få tilkjent sakskostnader for eget arbeid i anledning saken. En part må som et utgangspunkt finne seg i å bruke tid og arbeid på sine forretningsmessige og private affærer, også om de leder til rettsvist, uten at kostnadene kan belastes andre, jf Ot.prp.nr.30 (1972–1973) s. 14.

Domsresultatet i denne saken er blant annet at Bulut har krav på erstatning for det tapet han har lidt ved å være uten advokatbevilling fra 23. november 2020. Etter rettens syn framstår det uhensiktsmessig å skulle beregne hvilke kostnader Bulut har hatt med eget arbeid som selvprosederende part når det uansett – dersom dommen blir stående – skal utmåles en erstatning for det tapet han har lidt ved å være uten bevilling. Retten har derfor kommet til at Serkan Buluts krav om godtgjøring for eget arbeid med saken ikke skal tas til følge.

Selv om Serkan Bulut ikke tilkjennes godtgjøring for eget arbeid med saken har han krav på å få erstattet rettsgebyret. Dette beløper seg til kroner 9 784,-.

SLUTNING:

1. Tilsynsrådet for advokatvirksomhet sitt vedtak av 16. desember 2021 er ugyldig.
2. Serkan Buluts krav om at vedtakene av 23. november 2020, 11. mars 2021 og 30. september 2021 kjennes ugyldige avvises.
3. Serkan Buluts krav om at Tilsynsrådet for advokatvirksomhet skal pålegges å utstede ny advokatbevilling til ham avvises.
4. Staten v/ Tilsynsrådet for advokatvirksomhet er erstatningsansvarlig for det tapet Serkan Bulut har lidt ved å være uten advokatbevilling fra 23. november 2020.
5. Staten v/Tilsynsrådet for advokatvirksomhet dømmes til å erstatte Serkan Buluts utgifter til rettsgebyr kroner 9 784,-.

Retten hevet

Ingebjørg Tønnessen

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser og beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.